

**Väkivallan tekijöiden mieskuvat
sekä terapeuttien vastaustavat niihin
Vaihtoehto väkivallalle -ryhmäinterventiossa**

Lotta Fågel
Sanni Rasinkangas
Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän Yliopisto
Psykologian laitos
Toukokuu 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

FÄGEL, LOTTA & RASINKANGAS, SANNI: Väkivallan tekijöiden mieskuvat sekä terapeuttien vastaustavat niihin Vaihtoehto väkivallalle -ryhmäinterventiossa

Pro gradu -tutkielma, 55 s.

Ohjaajat: Juha Holma & Helena Päivinen

Psykologia

Toukokuu 2024

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia lähisuhdeväkivallan interventio-ohjelmaan osallistuvien väkivallan tekijöiden mieskuvia, eli käsityksiä ja uskomuksia mieheydestä. Lisäksi tutkimme terapeuttien vastaustapoja rakennettuihin mieskuviin. Lähestymme aihetta sosiaalisen konstruktionismin pohjateoriasta sekä feministisestä viitekehyksestä. Painotamme tutkimuksessamme kielenkäytön ja ympäröivän yhteiskunnan välistä yhteyttä sekä ymmärrämme lähisuhdeväkivallan kontrollin välineenä, joka kumpuaa sukupuolten välisestä epätasa-arvosta. Mieskuvien tutkiminen on merkityksellistä, sillä kielen diskursiivisen luonteen vuoksi mieheyteen liitettävien asenteiden, uskomusten ja tehtävien tiedetään vaikuttavan miesten käyttäytymiseen. Mieskuvat voivat siis vaikuttaa väkivallan käyttöön, minkä takia ne on tärkeä huomioida väkivallan interventioissa sekä kiinnittää huomiota myös siihen, miten terapeutit vastaavat niihin. Terapeutit voivat vastauksillaan osallistua mieskuvien rakentamiseen sekä tukea haitallisista mieskuvista irtautumista. Tutkimuksemme aineisto koostuu 18:sta Kriisikeskus Mobilen ja Jyväskylän Yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimuskeskuksen yhteistyössä toteutetun Vaihtoehto väkivallalle -intervention ryhmätapaamisesta. Tutkittavat ovat vuosina 2017–2019 ryhmään osallistuneita miehiä sekä terapeutteja. Ryhmäläiset ovat väkivaltaa lähisuhteissaan käyttäneitä suomalaisia miehiä. Tutkimusmenetelmänä käytimme diskurssianalyysia. Aineistosta löysimme kuusi erilaista mieskuvaa: tunteistaan puhumaton mies, mies vastuussa, ylivoimainen mies, kunniakas mies, naisia alistava mies sekä perinteisen miesmallin vastustaja. Rakennettuihin mieskuviin terapeutit vastasivat erilaisia vastaustapoja käyttäen, hyödyntäen pääosin supportiivista työtettä. Rakennettujen mieskuvien haastamista esiintyi hyvin vähän. Löytämämme mieskuvat nojautuivat pääasiallisesti perinteisiin maskuliinisuuskäsityksiin sekä hegemoniseen maskuliinisuuteen, jotka aikaisempien tutkimuksien valossa ovat yhteydessä väkivaltaan. Miesten ylivaltaa korostavat mieskuvat pitävät yllä yhteiskunnan epätasa-arvoisia valtasuhteita. Tutkimustuloksemme antaa uutta tietoa väkivaltaisten miesten mieskuvista sekä vuorovaikutuksen rakentumisesta ryhmäinterventio kontekstissa. Tuloksiamme voidaan hyödyntää Vaihtoehto väkivallalle -intervention sekä muiden lähisuhdeväkivallan interventio-ohjelmien kehittämisessä. Näemme, että lähisuhdeväkivallan vähentymiseksi mieskuvia tulisi käsitellä tekijäinterventioissa nykyistä enemmän. Lisäksi tuloksemme osoittavat mahdollisuuden mieskuvien hyödyntämiseen väkivallan ennaltaehkäisyssä.

Avainsanat: lähisuhdeväkivalta, mieskuva, sukupuolikuva, ryhmämuotoinen lähisuhdeväkivallan interventio-ohjelma, Vaihtoehto väkivallalle -ohjelma, diskurssianalyysi

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Department of Psychology

FÅGEL, LOTTA & RASINKANGAS, SANNI: Representations of men and therapists' response modes in an Alternative to Violence -group intervention

Master's thesis, 55 pp.

Supervisors: Juha Holma & Helena Päivinen

Psychology

May 2024

The aim of this study is to examine the representations of men which were constructed by perpetrators of intimate partner violence in a batterer intervention program. The representation of men refers to perceptions and beliefs about masculinity. In addition, we will examine therapists' response modes to the constructed representations of men. We approach the topic from the grounding theory of social constructionism as well as from a feminist framework. We emphasize the connection between language and the surrounding society, and we understand intimate partner violence as an instrument of control that stems from gender inequality. Studying the representations of men is relevant because the discursive nature of language implies that attitudes, beliefs and tasks associated with masculinity are known to influence men's behavior. Representations of men can influence the use of violence and therefore it is important to take them into account in batterer intervention programs. It is also essential to focus attention on how therapists respond to them. Through their responses, therapists can contribute to the construction of representations of men and support the process of liberating from harmful perceptions. The data of our study consists of 18 group sessions of the Alternative to Violence intervention, which was carried out in cooperation between the Crisis Centre Mobile and the University of Jyväskylä Psychotherapy Training and Research Centre. The participants are therapists and men who attended the group in 2017–2019. The group members are Finnish men who have used violence in their intimate relationships. We used discourse analysis as a research method. We found six different representations of men: the man who restrains his emotions, the man in charge, the superior man, the honorable man, the man who subjugates women and the man who opposes traditional masculinity. The therapists responded to the constructed representations of men using a variety of response modes, mainly using a supportive approach. The responses had very little confrontation of constructed perceptions. The representations of men were mainly based on traditional conceptions of masculinity and hegemonic masculinity, which previous research has found to be associated with violence. Representations of men, which emphasize male dominance, maintain unequal power structures in society. Our findings provide new insights into representations of violent men and the construction of interactions in the context of group intervention. Our results can be used to develop the Alternative to Violence intervention and other perpetrator intervention programs. To reduce intimate partner violence, representations of men should be addressed more in perpetrator interventions. In addition, our results show the potential for utilizing representations of men in violence prevention.

Keywords: intimate partner violence, representations of men, gender representations, an Alternative to Violence -intervention, group-based batterer intervention program, discourse analysis

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
1.1 Lähisuhdeväkivalta.....	2
1.2 Ryhmämuotoiset lähisuhdeväkivallan interventio-ohjelmat	5
1.3 Sukupuolikuvat	7
1.4 Maskuliinisuus ja väkivalta	9
1.5 Terapeuttien vastaustavat.....	11
1.6 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	14
2. MENETELMÄT	15
2.1 Aineisto ja tutkittavat	15
2.2 Diskurssianalyysi	16
2.3 Aineiston analysointi.....	17
3. TULOKSET	19
3.1 Tunteistaan puhumaton mies	20
3.2 Mies vastuussa	23
3.3 Ylivoimainen mies	26
3.4 Kunniakas mies	28
3.5 Naisia alistava mies	29
3.6 Perinteisen miesmallin vastustaja.....	31
3.7 Yhteenveto terapeuttien vastaustavoista.....	32
4. POHDINTA	33
4.1 Tulosten pohdinta.....	33
4.1.1 mieskuvien pohdinta.....	34
4.1.2 vastaustapojen pohdinta	41
4.2 Tutkimuksen arviointi	44
4.3 Lopuksi	47
LÄHTEET	49

1. JOHDANTO

Lähisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen ongelma (World Health Organization [WHO], 2021). Erityisesti se koskettaa kuitenkin naisia, minkä myötä lähisuhdeväkivalta nähdään vahvasti sukupuolittuneena sekä sukupuolistuneena ilmiönä (European Union Agency for Fundamental Rights [FRA], 2014; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2023; WHO, 2021). Siinä missä nainen kokee useammin vakavaa lähisuhdeväkivaltaa, on tekijä todennäköisimmin mies (THL, 2023b). Miehisuus ja väkivalta näyttäisivätkin olevan voimakkaasti yhteenkietoutuneet (van Niekerk & Boonzaier, 2016), ja mieheydellä ja väkivallalla on yhteisiä piirteitä, kuten voima ja valta (Ronkainen, 2017). Väkivalta itsessään voidaan myös nähdä maskuliinisena toimintana (Husso, 2016). Aikaisempien tutkimusten mukaan erityisesti seksistiset asenteet (Herrero ym., 2017) sekä hegemoninen maskuliinisuus (Connell & Messerschmidt, 2005) ovat yhteydessä väkivallan käyttöön.

Istanbulin sopimukseen nojautuen, Suomi on sitoutunut ehkäisemään väkivaltaa sekä suojelemaan väkivallan uhreja (Sosiaali- ja terveysministeriö [STM], 2017). Väkivaltaa voidaan ehkäistä tekijöille suunnatuilla interventioilla, jotka lähestymistavasta riippuen ymmärtävät väkivallan eri tavoin ja eroavat työskentelytavoiltaan (Eckhardt ym., 2013). Suurin osa tekijäinterventioista ovat ryhmämuotoisia sekä feministisesti orientoituneita (Eckhardt ym., 2013), ja perustuvat ajatukseen väkivallasta kontrollin välineenä ja miehisen voiman osoituksena (Berggren ym., 2021; van Niekerk & Boonzaier, 2016). Feministisen näkemyksen mukaan lähisuhdeväkivalta juontaa juurensa sukupuolten väliseen eriarvoisuuteen, joka ilmenee ihmisten asenteissa, tavoissa ja uskomuksissa (Stordeur & Still, 1989, viitattu lähteessä Ajo ym., 2005). Näin ollen väkivallan tekijäinterventioissa tulisi haastaa normatiivisia ja maskuliinista ylivoimaa korostavia käsityksiä sukupuolista.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkimme mieheyttä koskevia puhunnan tapoja, eli millaisia mieskuvia väkivallan tekijät rakentavat väkivallan ryhmämuotoisessa interventiossa. Kielen diskursiivisen luonteen vuoksi sen käyttö on jatkuvassa vuorovaikutuksessa todellisuuden rakentumisen kanssa (Jokinen ym., 2016; Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Näin ollen puheessa ilmenevät mieskuvat voivat ylläpitää yhteiskunnassa vallitsevia valtarakenteita sekä asenteita, vaikuttaen näin myös väkivallan käyttöön. Lisäksi tarkastelemme terapeuttien vastaustapoja rakennettuihin mieskuviin. Terapeuttien vastaustapojen tutkiminen on tärkeää, sillä väkivaltatyöskentelyssä saadut uudet näkökulmat mahdollistavat vaihtoehtoisen toiminnan

keskustelun jälkeen (Holma ym. 2005; Partanen, 2008). Terapeutit voivat siis vastauksillaan vaikuttaa väkivallan tekijöiden mieskuviin sekä mahdollisesti tätä kautta myös heidän väkivallan käyttöönsä. Terapeuttien vastuulla on ohjata keskustelua kohti ryhmän tavoitteita (McGinn ym., 2020), joten vuorovaikutuksen rakentumista tulee tutkia voidaksemme kehittää lähisuhdeväkivallan interventio-ohjelmia.

Suomessa naisten kohtaama lähisuhdeväkivalta on Euroopan Unionin [EU] muihin maihin verrattuna hälyttävällä tasolla (FRA, 2014), minkä myötä lähisuhdeväkivaltatutkimuksen toteuttaminen Suomessa on ensiarvoisen tärkeää. Mieskuvat ovat kulttuuri- ja aikasidonnaisia (Connell, 1995; Markkola ym., 2014; Niemi ym., 2017), joten, vaikka aikaisempia tutkimuksia väkivallan tekijöiden mieskuvista on tehty (ks. Hautala & Kallio, 2023; Kovanen; 2016; Tager ym., 2010; van Niekerk & Boonzaier, 2016), on mieskuvien tutkiminen suomalaisessa väestössä ja ryhmäinterventio kontekstissa perusteltua. Suomessa lähisuhdeväkivallan ymmärtäminen on vielä puutteellista (Notko, 2011; Nyqvist, 2011; Siltala ym., 2014), mutta toisaalta vasta hetki sitten perheissä tapahtuva väkivalta nähtiin yksityiseksi ongelmaksi, jota ei pitäisi käsitellä perheen ulkopuolella (Hattery, 2008). Lainsäädännön puolesta lähisuhdeväkivaltaan on herätty Suomessa vasta 1990-luvulla, ja esimerkiksi raiskaus avioliitossa kriminalisoitiin Suomessa vuonna 1994, yksityisellä paikalla tapahtuneet pahoinpitelyt luokiteltiin viralliseen syytteen alaiseksi vuonna 1995 ja perheen sisäinen lähestymiskielto tuli mahdolliseksi vasta vuonna 2005 (Kääriäinen, 2006). Tutkimuksemme on siis varsin ajankohtainen, ja tarjoaa uutta näkökulmaa lähisuhdeväkivallan ymmärtämiseen.

1.1 Lähisuhdeväkivalta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2023a) määritelmän mukaisesti lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan läheisissä suhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. Lähisuhdeväkivallan tekijä voi olla uhrin nykyinen tai entinen kumppani, samassa taloudessa asuva perheenjäsen, vanhempi tai kuka tahansa muu läheinen (Hattery, 2008; Ronkainen, 2017; THL, 2023a). Lähisuhdeväkivaltaan voidaan siis nähdä kuuluvaksi parisuhdeväkivalta, seurusteluväkivalta sekä perheväkivalta (Oikeusministeriö [OM], 2024; THL, 2023a). Tieteellisissä tutkimuksissa käytetyt termit sekä määritelmät vaihtelevat paljon (Siltala ym., 2014), mutta tässä pro gradu -tutkielmassa käytämme yksinomaan

lähisuhdeväkivallan termiä. Näemme, että termi *lähisuhdeväkivalta* ottaa laajemmin huomioon kaikki mahdolliset uhrin, sekä huomioi myös väkivallan jatkumisen, vaikka parisuhde päättyisi.

WHO:n (2021) laajalti käytetyn määritelmän mukaisesti lähisuhdeväkivalta on käytöstä, joka aiheuttaa fyysistä, seksuaalista tai psyykkistä vahinkoa. Suomen oikeusministeriön rikosentorjuntaneuvosto (2024) jakaa lähisuhdeväkivallan fyysiseen väkivaltaan (esim. lyöminen, kuristaminen ja terä- tai ampuma-aseen käyttö), psyykkiseen väkivaltaan (esim. jatkuva vähättely, pelottelu ja väkivallalla uhkaaminen) sekä seksuaaliseen väkivaltaan (esim. seksuaaliseen kanssakäymisen eri muotoihin pakottaminen, raiskaus ja insesti). Näiden lisäksi lähisuhdeväkivaltaan voi kuulua myös esimerkiksi liikkumisen estämistä, vainoamista tai taloudellista kontrollia (Heiskanen & Ruuskanen, 2010; Ronkainen, 2017). Lähisuhdeväkivalta sisältää usein samanaikaisesti monia eri väkivallan muotoja (Ronkainen, 2017; WHO, 2021). Se on myös luonteeltaan toistuvaa (Notko ym., 2011) ja tavallisesti muuttuu ajan kuluessa raaemmaksi (THL, 2023a). Tästä huolimatta lähisuhdeväkivalta jää usein piiloon (THL, 2023a).

Aikaisemmissa tutkimuksissa lähisuhdeväkivallalla on todettu olevan lukuisia negatiivisia vaikutuksia ennen kaikkea uhrille itselleen, mutta myös tekijälle sekä ympäröivälle yhteiskunnalle muun muassa terveydenhuoltojärjestelmän rasittumisen kautta (Campbell, 2002). Uhrin ohella tyypillisesti koko lähipiiri, esimerkiksi uhrin lapset, altistuvat myös väkivallan vaikutuksille (THL, 2023a). Läheinen suhde ja siinä oleva tunneside luovat väkivallalle poikkeuksellisen kontekstin, minkä myötä lähisuhdeväkivalta nähdään erityisen vahingoittavaksi (Ronkainen, 2017; THL, 2023a). WHO:n (2021) mukaan lähisuhdeväkivalta aiheuttaa sekä lyhyen että pitkän aikavälin vakavia fyysisiä, psykologisia ja seksuaalisia seurauksia. Siltalan ym. (2014) mukaan seuraukset ilmenevät muun muassa heikentyneenä terveydentilana sekä alhaisempana elämänlaatuna. Nämä voivat pitää sisällään esimerkiksi fyysisiä vammoja, masennusta, ahdistusta, alentunutta itsetuntoa, päihteiden väärinkäyttöä sekä suurta häpeää ja syyllisyyttä tapahtuneesta (Anderson, 2002; THL, 2023a; WHO, 2021). Vastoin yleistä olettamusta, kaikista lähisuhdeväkivallan muodoista psyykkisen lähisuhdeväkivallan psykososiaaliset vaikutukset on todettu kaikista vakavimmiksi (Siltala ym., 2014). Huomionarvoista on myös se, että lähisuhdeväkivallan aiheuttamat terveysvaikutukset voivat jatkua vielä pitkäänkin väkivallan päätyttyä (Campbell, 2002). Kyseessä on siis terveyttä merkittävästi uhkaava ilmiö.

Lähisuhdeväkivalta on vahvasti sukupuolittunutta: suurin osa naisiin kohdistuvasta väkivallasta on lähisuhdeväkivaltaa ja maailmanlaajuisesti lähes kolmannes (27 %) 14–49-vuotiaista naisista, jotka ovat olleet parisuhteessa, ovat kokeneet jonkin muotoista väkivaltaa kumppaniltaan

(WHO, 2021). Naiset kokevat miehiä enemmän lähisuhdeväkivaltaa ja tekijänä on useimmiten mies (THL, 2023b). Maailman terveysjärjestö (WHO, 2021) onkin määritellyt naisiin kohdistuvan väkivallan vakavaksi kansanterveysongelmaksi sekä loukkaukseksi naisten ihmisoikeuksia kohtaan. Suomessa lähisuhdeväkivalta on varsin yleistä: vuonna 2014 toteutettu FRA:n tutkimus on tuonut ilmi, että Suomessa 30 % naisista on kokenut elämänsä aikana fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa entiseltä tai nykyiseltä kumppaniltaan EU:n keskiarvon ollessa 22 %. Samaisessa FRA:n tutkimuksessa suomalaisten naisten kohtaama psykologinen väkivalta (53 %) oli myös selkeästi yli EU:n keskiarvon (43 %). Suomen ja muiden pohjoismaiden korkeat lähisuhdeväkivallan esiintyvyyshluvut suhteutettuna maiden korkeaan sukupuolten väliseen tasa-arvoon on saanut tutkijat nimeämään ilmiön niin kutsutuksi Nordic Paradox -ilmiöksi (Gracia & Merlo, 2016).

On toki muistettava, että myös nainen voi olla lähisuhdeväkivallan tekijä ja mies sen uhri (Vandello & Cohen, 2008). Heiskanen ja Ruuskanen (2010) tutkimuksessa ei löytynyt huomattavia eroja naisten ja miesten parisuhdeväkivaltakokemusten määrässä, kun niitä verrattiin viimeisen 12 kuukauden aikajanaalla ja tekijänä oli uhrin nykyinen kumppani. Merkittäviä eroja syntyi vasta, kun verrattiin sekä nykyisen että entisen kumppanin toteuttamaa väkivaltaa: elämän aikana naisilla on miehiin verrattuna lähisuhdeväkivallan tapahtumakertoja selkeästi enemmän. Keskeisenä eroavaisuutena naisten ja miesten kokemassa lähisuhdeväkivallassa on myös siitä koituvat seuraukset. Andersonin (2002) mukaan miehelle lähisuhdeväkivalta ei aiheuta yhtä vakavia seurauksia kuin naiselle. Miehiin verrattuna naiset kokevat lähisuhdeväkivallan seurauksena merkittävästi useammin psyykkisiä oireita (Heiskanen & Ruuskanen, 2010) sekä fyysisiä vammoja (Husso, 2016; Kolttola & Näsi, 2022). Lisäksi naiset myös kuolevat todennäköisemmin lähisuhdeväkivallan seurauksena (OM, 2024). Lähisuhdeväkivalta on siis myös vahvasti sukupuolistunutta, tarkoittaen, että väkivalta näyttääytyy eri tavoin naisille ja miehille, kun tarkastellaan esimerkiksi sen yleisyyttä, ilmenemismuotoja, uhreja ja tekijöitä sekä taustalla olevia syitä ja motiiveja (Attila ym., 2023). Kuten Ronkainen (2017, s. 29) tiivistää: “termit sukupuolistunut ja sukupuolittunut väkivalta kiteyttävät ajatuksen väkivallan ja sukupuolen nivoutumisesta toisiinsa kulttuurisesti, rakenteellisesti ja toimijatasolla”.

1.2 Ryhmämuotoiset lähisuhdeväkivallan interventio-ohjelmat

Suomessa 1.8.2015 voimaan astunut Istanbulin sopimus velvoittaa Suomea väkivallan ehkäisyyn, väkivallan uhrien suojelemiseen sekä väkivallan tekijöiden saattamiseen vastuuseen teoistaan (STM, 2017). Istanbulin sopimuksen valossa toimivia interventioita väkivallan tekijöille tulisi siis olla, jotta lähisuhdeväkivalta vähenisi. Väkivallan tekijöiden interventio-ohjelmat juontavat juurensa Yhdysvaltoihin, jossa vuonna 1977 kehitettiin ensimmäinen väkivallan tekijöille tarkoitettu interventio-ohjelma, ryhmämuotoinen *Emerge* (Cayotte, 1999, viitattu lähteessä Holma & Nyqvist, 2017). Suomessa väkivallan tekijöiden auttamistyöhön herättiin 1990-luvulla ja tuolloin käynnistyivät Suomen ensimmäiset interventiot *Lyömätön linja*, *Jussi-työ* sekä *Vaihtoehto väkivallalle* (Holma ym., 2005). Nykyisin väkivallan tekijöille suunnattuja ohjelmia on hyvin laajasti (Rosenbaum & Leisring, 2001). Ohjelmat voivat olla pari- tai yksilöterapiaa, mutta yleisimmin ryhmämuotoisia (Arias ym., 2013; Babcock ym., 2016; Eckhardt, 2013; McGinn ym., 2020; Saunders, 2008). Usein ryhmämuotoisessakin interventio-ohjelmassa on mukana myös yksilökäyntejä (Arias ym., 2013).

Lähisuhdeväkivallan tekijöiden interventio-ohjelmat eroavat toisistaan käytettyjen toimintatapojen sekä lähestymistavan perusteella (Eckhardt ym., 2013). Suurin osa tekijäinterventioista on feministisesti suuntautuneita (Eckhardt ym., 2013) ja perustuvat ajatukseen väkivallasta kontrollin välineenä ja miehisen voiman osoituksena (Berggren ym., 2021; van Niekerk & Boonzaier, 2016). Feministisen näkemyksen mukaan lähisuhdeväkivallan syyksi nähdään siis yhteiskunnan rakenne sekä sukupuolten epätasa-arvo, jotka ilmenevät ihmisten arvoissa, perinteissä, tavoissa ja uskomuksissa (Stordeur ja Still, 1989, viitattu lähteessä Ajo ym., 2005). Yksi vakiintuneimmista ja laajasti käytetyistä ryhmämuotoisista interventio-ohjelmista on feministisesti suuntautunut Duluth-malli, jossa keskitytään haastamaan tekijöiden käsityksiä maskuliinisuudesta sekä opetetaan tasa-arvoiseen ajatteluun ja käyttäytymiseen (Arias ym., 2013; Schrock & Padavic, 2007).

Toinen yleinen interventio-ohjelmien lähestymistapa on kognitiivis-behavioraalinen (Babcock ym., 2016; Bouchard & Wong, 2021), jossa väkivaltaiseen käyttäytymiseen nähdään liittyvän kognitiivisia vääristymiä sekä haitallisia uskomuksia ja asenteita (Eckhardt, 2013). Kognitiivis-behavioraalisisissa ohjelmissa väkivalta nähdään opittuna käyttäytymisenä ja työskentelyyn sisältyy muun muassa vuorovaikutustaitojen sekä vihanhallinnan opettelua (Arias ym.,

2013). Toisaalta useimmissa interventio-ohjelmissa yhdistellään monia eri lähestymistapoja (Eckhardt ym., 2013; McGinn ym., 2020), minkä myötä ohjelmien tarkka lokerointi on vaikeaa. Muita tekijäinterventioissa yleisesti käytettyjä työskentelytapoja ovat muun muassa väkivallan näkyväksi tekeminen ja väkivallan tekijän vastuunottoon kannustaminen (Cayotte, 1999, viitattu lähteessä Holma & Nyqvist, 2017), sekä tunteiden käsittelytaitojen ja uusien toimintatapojen opettaminen (Bouchard & Wong, 2021; McGinn ym., 2020). Huomioitavaa on myös se, että interventiot eroavat toisistaan ohjelman pituuden mukaan (Bouchard & Wong, 2021). Kestot vaihtelevat lyhyistä, muutamien viikkojen tai kuukausien mittaisista, jaksoista jopa vuosiin (Arias ym., 2013; Eckhardt ym., 2013).

Ryhmämuotoisilla lähisuhdeväkivallan tekijöiden interventio-ohjelmilla nähdään olevan monia etuja. Muun muassa Bouchardin & Wongin (2021) tutkimuksessa tekijät itse kokivat ryhmämuotoisessa interventiossa erityisen hyödylliseksi ryhmältä saadun vertaistuen sekä yhteenkuuluvuuden tunteen. Tutkimuksessa käy myös ilmi, että ryhmän muut jäsenet mahdollistivat uusien näkökulmien saamista ja muiden kehityksestä kuuleminen motivoi muutokseen. Myös Holma ym. (2006) nostavat esille, että omien kokemusten jakaminen ryhmässä sekä muiden ryhmäläisten kuunteleminen voi osaltaan auttaa ongelman ymmärtämisessä. Vertaisilta saatu palaute ja konfrontaatio nähdään myös ryhmäinterventioiden eduksi (Saunders, 2008) ja lisäksi Silvergleid & Mankowski (2006) näkevät ryhmämuotoisuuden edistävän väkivallattomuutta. McGinnin ym. (2020) mukaan ryhmämuotoisessa väkivallan hoidossa on myös riskinsä. He näkevät, että ryhmänvetäjillä on suuri vastuu ohjata ryhmän toimintaa niin, ettei se toimi alustana väkivallan vähättelylle tai vastuunoton välttelylle. Myös Holma ym. (2006) toteavat, että yksi väkivallan ryhmäinterventioiden vaaroista on uhria syyllistävän ilmapiirin luominen. Murphy & Eckhardt (2005) täydentävät, että ryhmämuoto vaikeuttaa hoidon yksilöllistämistä (viitattu lähteessä Saunders, 2008).

Ryhmäinterventioiden tuloksellisuudesta on useiden tutkimusten mukaan vaihtelevia tuloksia: osa tekijöistä lakkaa käyttämästä väkivaltaa interventio-ohjelman avulla, kun taas osan väkivaltakäyttäytyminen ei muutu ohjelman myötä (Arias ym., 2013; Eckhardt ym., 2013; McGinn ym., 2020). Toisaalta tuloksellisuustutkimusten keskinäinen vertailu on varsin haastavaa, sillä osassa tutkimuksissa on todettu metodologisia puutteita ja tuloksellisuutta mitataan eri tavoin (Eckhardt ym., 2013; Holma & Nyqvist, 2017). Haasteita luo myös eri maiden eriävät käytänteet. Esimerkiksi Yhdysvalloissa interventio-ohjelmiin ohjataan pääosin oikeusjärjestelmän kautta, kun taas Suomessa ohjelmat ovat vapaaehtoisia (Holma & Nyqvist, 2017). Eckhardt ym. (2013) toteavat, että

rikosoikeudellinen vastuu suorittaa interventio voi jo itsessään vähentää väkivaltaa hetkellisesti. Oikeuden määrittämien interventio-ohjelmien tuloksellisuus voi myös mahdollisesti kärsiä motivaatioon liittyvistä syistä, sillä McGinnin ym. (2020) mukaan tekijän sisäinen motivaatio on keskeisessä roolissa mahdollistamassa muutosta. Erityisesti feministisesti orientoituneiden tekijäinterventioiden tuloksellisuutta on kritisoitu, mutta Schrock & Padavic (2007) näkevät tehottomuuden johtuvan interventioiden implementoinnista. Tällä he tarkoittavat, että ohjelmat ovat epäonnistuneet saavuttamaan sisäiset tavoitteensa, kuten pro-feministisen maskuliinisuuden omaksumisen, joka edistäisi sukupuolten välistä tasa-arvoa.

1.3 Sukupuolikuvat

Sukupuolikuvilla viittaamme tässä pro gradu -tutkielmassa yhteiskunnassamme vallitseviin käsityksiin ja uskomuksiin sukupuolista, jotka ilmenevät puheessa. Yksinkertaisimmillaan sukupuolta voidaan lähestyä evolutiivisesta näkökulmasta, jonka mukaan sukupuoli määritellään sulusolujen perusteella (Rotkirch, 2016). Puolestaan arkisessa ajattelussa sukupuoli nähdään usein vain annettuna biologisena tosiasiana (Juvonen, 2016). Englannin kielessä termillä *sex* kuvataan yksilön biologista, suvunjatkamiseen liittyvää, sukupuolta, kun taas termi *gender* viittaa enemmän sosiaaliseen, yksilön itse kokemaan, sukupuoleen (Rossi, 2010). Luhtakallion (2016) mukaan sukupuoli on yksilön oma representaatio, jonka merkitys ei ole koskaan täysin valmis vaan sitä rakennetaan jatkuvasti. Judith Butlerin (1990) sukupuolta koskevan feministisen teorian mukaan sukupuoli ei ole kiinteä osa yksilöä, vaan se rakentuu aina performatiivisesti vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Myös Edley ja Wetherell (1997) näkevät, että yksilön sukupuoli-identiteettiä rakennetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Niemen ym. (2017) mukaan sukupuoli jakaa yksilöt miehiin ja naisiin, tai poikiin ja tyttöihin. Miehillä voidaan viitata yksilöihin, jotka identifioituvat miehen kulttuuriseen ja sosiaaliseen kategoriaan, ja useimmat heistä omaavat myös niin kutsutun anatomisen miehen ruumiin (Jokinen, 2010). Jokinen (2000, s. 213) määrittelee *mieheyden* koostuvan yksilön itse näyttelemästä ja neuvottelemasta maskuliinisuudesta, kun taas *miehuuden* hän näkee kulttuurisena maskuliinisuutena, joka on tiettyssä kulttuurissa hyväksytty yksilön tapa osoittaa olevansa mies. Mieheys, miehuus ja maskuliinisuus ovat keskeisesti toisiinsa liittyviä sekä osittain päällekkäisiä käsitteitä, joita Ahon ja

Niemisen (2021) mukaan käytetään usein toistensa synonyymeina. Heidän mukaansa tieteellisessä kirjallisuudessa *maskuliinisuus* on kuitenkin terminä vakiintunut käytettäväksi viitaten miltei kaikkeen miesten toimintaa. Maskuliinisuudella viitataan siihen, mitä miesten oletetaan tuntevan, tekävän sekä puhuvan (Jokinen, 2003). Maskuliinisuutta voidaankin pitää “miehisten ominaisuuksien ideaalina”, eli mitä enemmän yksilö omaa maskuliiniseksi määriteltyjä piirteitä, sitä enemmän hän on mies (Jokinen, 2010, s. 129). Maskuliinisuuden käsite ei kuitenkaan ota kantaa siihen, mitä miehuus todellisuudessa merkitsee, vaan se heijastaa niitä odotuksia, jotka asetetaan miehille (Eerola & Pirskanen, 2021).

Sukupuolikuvat muuttuvat suhteessa aikaan ja paikkaan (Connell, 1995; Markkola ym., 2014; Niemi ym., 2017). Länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisuuden piirteisiin kuuluu muun muassa hallitsevuus, rationaalisuus sekä fyysinen voima, kun taas feminiiniseksi piirteiksi mielletään muun muassa yhteisöllisyys, emotionaalisuus ja empaattisuus (Jokinen, 2010). Myös ulospäinsuuntautuneisuus (Ronkainen, 2017), “machouden” ihannointi (Martin & Hummer, 1998; Mosher & Sirkin, 1984) sekä järkiperaisyys (Grönfors, 1994) nähdään kuuluvaksi maskuliinisuuteen. Suomalaisessa mieskuvassa korostuvat esimerkiksi puhumattomuus, jurous sekä väkivaltaisuus etenkin alkoholin käytön yhteydessä (Markkola ym., 2014). Jokinen (2010, s. 132) lisää suomalaiseen mieskuvaan liittyvän myös militaristisuuden, kuten ajatuksen asevelvollisuuden suorittamisesta sekä suomalaisten sotasankarien ihannoinnin. Erilaiset miesihanteet ovat ajan kuluessa vaihdelleet maskuliinisista feminiinisempiin sekä Suomessa että kansainvälisestikin (Markkola ym., 2014).

Miehen ja naisen sukupuolikuvia voidaan tulkita täysin erillisinä konstruktioina, sillä mieheyteen liittyvä maskuliinisuus ja naiseuteen liittyvä feminiinisyys nähdään usein vastakohtina toisilleen (Jokinen, 2000; 2010; Juvonen, 2016; Rossi, 2003). Jokisen (2000; 2010) mukaan sukupuolikuvat voidaan käsittää jatkumoksi, jonka ääripäinä toimivat puhdas feminiinisyys sekä puhdas maskuliinisuus. Maskuliinisuuteen ei liitetä mitään feminiinistä (Jokinen, 2000; 2010), minkä myötä perinteisen maskuliinisuuden käsitteeseen kuuluu lisäksi tunteiden kontrolli (Jokinen, 2010) sekä tunteiden tunnistamisen ja ilmaisemisen vaikeus (Eerola & Pirskanen, 2021). Tutkimusten mukaan naisille on annettu yhteiskunnassa jo pidemmän aikaan mahdollisuus ilmaista sekä feminiinisiä että maskuliinisia piirteitä (Rossi, 2003), eli kyseinen kahtiajako ei ole naisten sukupuolikuvan osalta niin selkeä.

Kulttuuriset ihanteet ja odotukset maskuliinisuudesta ja mieheydestä ovat edelleen normatiivisia, korostaen maskuliinisuuden ylivoimaisuutta suhteessa feminiinisyteen (Eerola & Pirskanen, 2021). Länsimaiset sukupuolikuvat heijastelevat siis edelleen patriarkaalista yhteiskuntaa.

Sukupuolta voidaan pitää kategoriana, joka on yhteydessä valtaan ja sen jakautumiseen (Niemi ym., 2017), eli sukupuolta täytyy miettiä ominaisuuksien sekä määritelmien lisäksi myös valtasuhteina ja hierarkioina (Rossi, 2010). Jokisen (2003) mukaan valta on itsessään sukupuolittunutta, mikä näkyy yhteiskunnassa niin työelämässä kuin globaaleissa rakenteissakin. Hän esittää, että valtarakenteissa korkein valta on ensisijaisesti varattu miehille. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että kaikilla miehillä olisi valtaa, vaan hän ennemmin näkee vallankäytön usein assosioituvan juuri miehiin tai maskuliinisuuteen. Valtaa käyttävä mies tai nainen on maskuliininen, kun taas vallan kohteena oleva mies tai nainen on feminiininen (Jokinen, 2003).

Miesten kontrollia ja valtaa korostavaa, tietyssä ajassa ja paikassa esiintyvää, kulttuurisesti idealisoitua maskuliinisuutta kutsutaan hegemoniseksi maskuliinisuudeksi (Donaldson, 1993; Durfee, 2011; Jokinen, 2010). Hegemonisen maskuliinisuuden voidaan nähdä sulautuvan kaikkiin miehiin piirteisiin, täten heijastaen yleisesti hyväksyttyä ja tuettua patriarkaalista käsitystä miehen sukupuolesta (Jokinen, 2000). Hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluu muun muassa kyvyttömyyttä ilmaista muita tunteita kuin vihaa, haluttomuutta myöntää omaa heikkouttaan, sekä feminiinisten ominaisuuksien väheksymistä (Brittan, 1989). Myös vallan, voiman, menestyksen (Jokinen, 2010) sekä kilpailullisuuden (Connell, 1987) nähdään kiteyttävän hegemonisesti maskuliiniseen mieheen liittyviä odotuksia. Hegemonista maskuliinisuutta kuvastaa myös homofobia ja heteroseksuaalisuus (Brittan, 1989; Donaldson, 1993) ja Carriganin ym. (1985) mukaisesti siihen kuuluu naisten näkeminen seksuaalisina objekteina miehille. He tarkentavat, että hegemoninen maskuliinisuus on eräänlainen maskuliinisuuden laji, jolle esimerkiksi naiset sekä homoseksuaaliset miehet ovat alisteisia. Hegemonisen maskuliinisuuden nähdäänkin rakentuvan naisten kontrolloinnille sekä miesten välisen hierarkian hallitsemiselle (Connell, 1987; Donaldson, 1993). Connellin & Messerschmidtin (2005) mukaan hegemoninen maskuliinisuus voidaan myös liittää miesten haitalliseen toimintaan, kuten fyysiseen väkivaltaan.

1.4 Maskuliinisuus ja väkivalta

Feministisesti orientoituneet tutkijat ovat jo pitkään pyrkineet selvittämään miesten, maskuliinisuuden ja väkivallan välistä yhteyttä (Collier, 2020, viitattu lähteessä Berggren ym., 2021). Väkivalta itsessään määritellään kulttuurissamme maskuliiniseksi (Husso, 2016), ja

maskuliinisuuteen yleisesti liitetyt piirteet, kuten voima ja valta, liittyvät läheisesti väkivaltaan (Ronkainen, 2017). Väkivalta voidaankin nähdä voimakeinona, jolla tekijä pyrkii saamaan itselleen valtaa sekä osoittamaan voimaansa (Mosher & Sirkin, 1984; Ronkainen, 2017). Näin ollen väkivalta voidaan käsittää patriarkaatin ylläpitämisen keinona, jonka seurauksena naisten ja miesten välinen voimasuhde pysyy epätasa-arvoisena (Grönfors, 1994; Hearn, 2021). Dobash & Dobash (1998) tarkentavat, että miehet kohdistavat väkivaltaa naisiin etenkin silloin, kun kokevat perinteisen maskuliinisuutensa, kuten auktoriteettinsa, uhatuksi. Miesten ylivaltaa ei aina ylläpidetä väkivallan keinoin, mutta silti monet miehet ovat kulttuurisesti ja historiallisesti sidoksissa väkivallan käyttöön sekä sen hyväksymiseen lähisuhteissaan (Hearn, 2021). Krivoshchekovin ym. (2023) toteuttaman meta-analyysin perusteella naisiin kohdistuvan väkivallan käyttö on todennäköisempää, mitä enemmän miehellä on perinteisen maskuliinisuuden piirteitä. Myös seksistiset asenteet, eli naisiin kohdistuva vähättely ja vihamielisyys, ovat yhteydessä lähisuhdeväkivallan hyväksyttävyyteen sekä mahdollisesti sen käyttöön (Herrero ym., 2017).

Aikaisemmissa väkivallan tekijöiden mieskuvatutkimuksissa ovat korostuneet perinteiset maskuliinisuuskäsitykset sekä hegemoninen maskuliinisuus (Hautala & Kallio, 2023; Kovanen, 2016; Tager ym., 2010; van Niekerk & Boonzaier, 2016). Esimerkiksi van Niekerkin & Boonzaierin (2016) väkivaltaisten miesten haastatteluihin perustuvassa diskurssianalyysitutkimuksessa miehet rakensivat puheillaan kuvauksia miehisestä vallasta, miehistä naisia parempina sekä väkivallasta keinona rakentaa maskuliinisuuttaan. Tagerin ym. (2010) väkivallan interventio-ohjelmaan osallistuneiden miesten kyselytutkimuksiin perustuvan tutkimuksen mukaan tunteiden säätelyn ongelmat sekä tietyt maskuliiniset normit, kuten dominanssi, tunteiden hallinta ja itsevarmuus ovat yhteydessä toisiinsa sekä lähisuhdeväkivaltaan. Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksella väkivallan tekijöiden nais- ja mieskuvien rakentumista on aikaisemmin tutkittu ryhmämuotoisessa pariterapiassa Hautalan ja Kallion (2023) sekä pariterapiassa Kovasen (2016) toimesta. Heidän pro gradu -tutkimuksissa miesten rakentamat puhunnan tavat nojautuivat pääasiallisesti perinteisiin maskuliinisuuskäsityksiin, kuten valtaan, voimaan ja heteroseksuaalisuuteen. Partasen (2008) mukaan väkivaltaiset miehet eivät kuitenkaan itse yhdistä maskuliinisuuskäsityksiään omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseensä.

Miessukupuolen ollessa sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö (Rossi, 2010), ei maskuliinisuuden ja väkivallan välinen yhteys ole täysin yksiselitteinen. Husson (2016) mukaan väkivaltainen käyttäytyminen voidaan nähdä ennemmin sukupuolen seuraukseksi kuin sukupuolen tuottajaksi. Eli toisin sanoen sukupuolen voidaan nähdä tuottavan väkivaltaa, eikä väkivaltaisuuden sukupuolta.

Toisaalta osa tutkijoista näkee, että väkivalta on kulttuurisesti opittua ja fyysinen väkivalta voidaan nähdä kuuluvaksi maskuliinisuuteen (Anderson, 2005; Puchert & Jungnitz, 2006), eli väkivalta nähdään sukupuolen tuottajaksi. Jokinen (2017) puolestaan esittää, että väkivalta varjostaa miesten elämää lapsesta aikuisuuteen, lähtien alakouluikäisten poikien nahistelusta ja painimisesta, jatkuen aina armeijaan sekä katuväkivallan uhkaan. Myös Niemi ym. (2017) näkevät, että miehet ovat lapsesta lähtien kasvaneet kulttuurissamme ja historiallisessa ajassamme vallitsevaan mieskuvaan. Väkivalta voidaan siis nähdä kuuluvaksi olennaisesti miehiseen toimintaan (Anderson, 2005; Grönfors, 1994; Mosher & Sirkin, 1984).

Yksilön toimintaa säätelee se, millaista toimintaa pidetään hyväksyttävänä juuri sille sukupuoliryhmälle, johon yksilö kokee kuuluvansa (Lammi-Taskula & Salmi, 2016). Eli siinä missä väkivalta ja maskuliinisuus liittyvät toisiinsa, kulttuurissamme vallitsevat käsitykset mieheydestä ja maskuliinisuudesta voivat myös rajoittaa miesten toimintaa. Kulttuuriset maskuliinisuuskäsitykset sekä maskuliinisuuteen liitettävät odotukset vaikuttavat siihen, millaisia tapoja miehet omaksuvat sekä miten miehet puhuvat itsestään (Jokinen, 2003). Adamsin ym. (1995) mukaan miesten käyttämällä kielellä voikin olla vaikutusta miesten tekemään väkivaltaan sekä miesten valta-aseman ylläpitämiseen. Sosiaalisten ongelmien ymmärtämiseksi on tärkeä olla tietoinen kyseisten ongelmien diskursiivisesta luonteesta (Hepburn, 1997) sekä havaita myös ne kielelliset kehykset ja puhutavat, joissa yksilöiden käsitykset muodostuvat (Ajo ym., 2005). Näemme, että puheella voidaan pitää yllä haitallisia käsityksiä ja asenteita sukupuolista, vaikuttaen näin myös väkivallan käyttöön.

1.5 Terapeuttien vastaustavat

Holman ym. (2005) mukaan ryhmämuotoisen intervention tärkein työväline on puhuminen. He tarkentavat, että eritoten väkivaltatyöskentelyssä puhumisella on erityinen rooli, sillä sen avulla tehdään väkivaltaa näkyväksi sekä murretaan tabuja ja puhumattomuuden kulttuuria. Partanen (2008) täydentää, että puhuminen ja toimiminen eivät ole erillisiä ilmiöitä, vaan keskustelusta saadut uudet näkökulmat mahdollistavat myös vaihtoehtoisen toiminnan keskustelun jälkeen. Näin ollen puhumisella voidaan vaikuttaa väkivallan tekijöiden mieskuviin ja tätä kautta myös väkivallan käyttöön. Tarkemmin ottaen diskursiivisen ajattelutavan mukaan myös puhe ja kieli nähdään

toimintana, jolla on aina seuraamuksensa (Holma & Partanen, 2008; Päivinen & Holma, 2012; Wood & Kroger, 2000).

Puheella luodaan todellisuutta, minkä vuoksi terapeuttien on tärkeää vastata väkivallan tekijöiden mahdollisesti haitallisiin sukupuolikuviin. McGinnin ym. (2020) näkemyksen mukaan ryhmänvetäjillä, terapeuteilla, onkin tärkeä rooli ohjata keskustelua kohti ryhmän tavoitteita. Terapeuttien käyttämiä erilaisia vastaustapoja väkivallan interventio-ohjelmissa on tutkittu aikaisemmin muun muassa Partanen & Wahlströmin (2003) toimesta. He totesivat terapeuttien käyttävän esimerkiksi sivuuttamista, aiheenvaihtoa ja konfrontaatiota hylätessään väkivallan tekijöiden luomia uhripositioita ryhmäinterventiossa. Konfrontaatiolla terapeutti voi tuoda esiin ristiriidan tai epä johdonmukaisuuden asiakkaan puheessa tai käyttäytymisessä auttaakseen tätä lisäämään tietoisuuttaan omista ajatuksistaan (Hill, 1986). Lisäksi Partanen & Wahlström (2003) totesivat hyvin yleiseksi hiljaisuuden hyödyntämisen sekä minimipalautteen, jonka käytön he näkivät rohkaisevan asiakasta jatkamaan kertomustaan. Tämän ohella minimipalautte voidaan nähdä sanotun hyväksymisenä tai ymmärryksen osoittamisena (Hill, 1986; Silverman, 1997). Myös *Alternativ til Vold* -intervention yksilöterapiakäytäntöjen tallenteisiin perustuvassa tutkimuksessa Lømo ym. (2023) ovat tutkineet terapeuttien vastaustapoja, ja huomanneet terapeuttien käyttävän muun muassa puhunnan tapoja, joilla väkivaltaa tehtiin näkyväksi, huomioitiin miesten toiminnan ja heidän aikaisempien kokemusten välinen yhteys sekä kiinnitettiin huomiota miesten tunteisiin ja käyttäytymismalleihin, lisäten näin miesten toimijuutta.

Vaihtoehto väkivallalle -ryhmäinterventiossa terapeuttien vastaustapoja ovat tutkineet Liikamaa & Tantarimäki (1999; 2005). He löysivät neljä erilaista terapeuttisen intervention rakennustapaa, jotka he nimesivät itsetuntemuksen edistämispuheeksi, uuden näkökulman tarjontapuheeksi, väkivallan konkretisointipuheeksi sekä haastamispuheeksi. Itsetuntemuksen edistämispuheella he tarkoittavat vuorovaikutustilanteita, joissa asiakkaan itsetuntemus lisääntyy muun muassa omista tunteista, persoonallisuudesta tai vaihtoehtoisista toimintatavoista. Uuden näkökulman tarjontapuheen he ymmärtävät sisältävän uusien tarkastelutapojen, lisäselityksien ja määritelmien esiin nostamista. Itsetuntemuksen edistämispuhe tai uuden näkökulman tarjontapuhe eivät Liikamaan ja Tantarimäen mukaan sisällä asiakkaan kyseenalaistamista, ja näitä voidaan käyttää kaikissa terapeuttisissa interventioissa. Sen sijaan väkivallan konkretisointipuhe ja haastamispuhe ovat heidän mukaansa tunnusomaisempia juuri väkivallan interventio-ohjelmissa. Konkretisointipuheen tarkoituksena on tehdä väkivalta mahdollisimman näkyväksi sekä lisätä asiakkaan toimintavaihtoehtoja väkivallan tilalle. Haastamispuheen he sen sijaan näkevät

vuoropuheluksi, jossa terapeutti ei hyväksy asiakkaan tuottamaa puhetta, vaan pyytää asiakkaalta tarkennusta tai puolustusta sanomaansa.

Terapian rakentumista ja terapeuttien vastaustapoja on tutkittu psykoterapian saralla laajemmin (ks. esim. Hill, 1986; Huang ym., 2013; Stiles ym., 1989; Williams, 2023). Terapeuttien vastaustapoihin on tutkittu lukeutuvan muun muassa suljettu ja avoin kysymys (Hill, 1986; Huang ym., 2013; Stiles ym., 1989; Williams, 2023) suora ohjaus (Hill, 1986) sekä informaation tarjoaminen (Hill, 1986; Huang ym., 2013; Stiles ym., 1989). Myös hyväksynnän osoittaminen sekä tulkinta voidaan nähdä terapeuttien käyttäminä vastaustapoina (Hill 1986; Huang ym., 2013; Stiles, 1978). Näiden lisäksi terapeutti voi käyttää vastaustapoina reflektiota sekä uudelleenmuotoilua, joiden avulla terapeutti voi toistaa asiakkaan puheesta keskeisimmän sisällön (Hill, 1986; Huang ym., 2013; Stiles, 1978). Uudelleenmuotoilusta poiketen reflektion täytyy sisältää viittaus ilmaistuihin tunteisiin (Hill, 1986). Hill (1986) myös tarkentaa, että terapeuttien vastaustapojen luokittelu ei ole aina yksiselitteistä, sillä ne vaativat aina arviointia ja tulkintaa siitä, mihin luokkaan vastaukset tarkalleen sopivat. Hänen mukaansa vastaukset tulisi luokitella enemmän niiden aidon tarkoituksen kuin tarkan sanamuodon perusteella, sillä tarkoitus voidaan nähdä terapeutteisesti tärkeämpänä.

Näemme, että psykoterapian tyypillisiä vastaustapoja voidaan hyödyntää myös väkivallan tekijöiden ryhmäinterventiossa. Toisaalta väkivaltainterventiossa terapeutin rooli on jossain määrin erilainen kuin perinteisessä terapeutteisessä työskentelyssä, sillä väkivaltatyöskentelyyn sisältyy runsaasti asiakkaan haastamista, kyseenalaistamista sekä vastuuttamista (Liikamaa & Tantarimäki, 2005). Samanaikaisesti terapeutin allianssin, eli terapeutin ja asiakkaan välisen yhteistyösuhteen (Bordin, 1979), rakentaminen on kuitenkin olennaista tekijän ryhmään sitoutumisen (Bouchard & Wong, 2021; Silvergleid & Mankowski, 2006) sekä ryhmäintervention vaikuttavuuden kannalta (Brown & O’Leary, 2000; Murphy & Baxter, 1997; Taft ym., 2003). Duttonin (2006) mukaan toimivan yhteistyösuhteen kannalta konfrontoivaan työotteeseen pitääkin sisällyttää myös supportoivaa otetta, kuten tekijän tukemista ja empatiaa (viitattu lähteessä Räsänen ym., 2012), sillä liika konfrontaatio on nähty esteeksi terapeutin allianssin syntymiselle (Murphy & Baxter, 1997). Väkivaltaintervention ohjaajien täytyy tasapainotella tuen ja vastakkain asettumisen välillä (Dutton, 2006, viitattu lähteessä Räsänen ym., 2012; Silvergleid & Mankowski, 2006).

Tässä pro gradu -tutkielmassa hyödynnämme kaikkia edellä mainittuja terapeuttien vastaustapoja oman analyysimme taustana. Perustamme terapeuttien vastaustapojen tutkimisen Päivisen ym. (2016) ajatukselle, kuinka väkivallan tekijöille suunnatuissa ohjelmissa terapeutin tulisi aktiivisesti käsitellä maskuliinisen identiteetin muodostumista sekä myös sen purkamista ja

uudelleenrakentamista. Bouchardin & Wongin (2021) tutkimuksessa myös väkivallan tekijät itse kokivat hyödylliseksi terapeutilta saadun suoran palautteen. Toisaalta tekijät arvostivat tekijäinterventioissa myös supportiivista ilmapiiriä, jossa he saivat vapaasti ilmaista itseään ilman tuomitsemisen pelkoa. Tukeakseen tekijöiden muutosta voivat terapeutit kuitenkin joutua toimimaan vastoin ryhmäläisten toiveita ja haastamaan ongelmallisia asenteita, käyttäytymistä ja normeja (Bouchard & Wong, 2021). Näemme, että lähisuhdeväkivallan tekijöille suunnatuissa interventioissa terapeuteilla on suuri vastuu väkivallan tekijän mahdollisessa muutoksessa, sillä terapeutit voivat sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta osallistua mieskuvien rakentamiseen sekä tukea haitallista mieskuvista irtautumista.

1.6 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia mieskuvia väkivallan tekijät rakentavat väkivallan ryhmämuotoisessa interventiossa, sekä miten terapeutit vastaavat rakennettuihin mieskuviin. Aihe on tärkeä, sillä aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu yhteys tyypillisesti maskuliinisten ominaisuuksien ja väkivallan välillä (Anderson, 2005; Hearn, 2021; Herrero ym., 2017; Husso, 2016; Krivoschekov ym., 2023; Mosher & Sirkin, 1984; Tager ym., 2010; van Niekerk & Boonzaier, 2016). Koska puheella on aina yhteys toimintaan (Pietikäinen & Mäntynen, 2019), voivat väkivallan tekijöiden puheessa rakentuvat mieskuvat olla omiaan vaikuttamaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Puheen ja toiminnan välisen yhteyden vuoksi myös terapeuttien vastaustapojen tutkiminen on merkityksellistä, sillä Partasen (2008) mukaan keskustelun kautta luodaan mahdollisuus muutokseen, eli väkivallan vähenemiseen. Terapeutit voivat vastauksillaan vaikuttaa ryhmäläisten käsityksiin itsestään sekä väkivallasta (Partanen, 2008). Koska keskustelu on terapiaintervention tärkein työkalu (Holma ym., 2005), on terapeuttien vastaustapojen tutkiminen sekä niiden kriittinenkin tarkastelu tärkeää. Vaikka diskursiivinen tutkimus, jossa väkivalta ymmärretään sukupuolistuneena vallankäyttönä, on lisääntynyt vuosien saatossa (Holma & Partanen, 2008), ei tutkimuksia väkivallan tekijöiden puheellaan rakentamista mieskuvista sekä terapeuttien vastaustavoista ryhmämuotoisessa interventiossa ole toteutettu aikaisemmin. Näemme, että etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa lähisuhdeväkivallan tutkiminen sekä sen laajempi ymmärtäminen ilmiönä on olennaista.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millaisia mieskuvia lähisuhdeväkivallan tekijät rakentavat ryhmäinterventiossa?
2. Miten rakennettuihin mieskuviin vastataan terapeuttien toimesta?

2. MENETELMÄT

2.1 Aineisto ja tutkittavat

Aineistomme on osa Vaihtoehto väkivallalle -ohjelmaa, joka on vuonna 1996 käynnistynyt Jyväskylän yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimusklinikan sekä Kriisikeskus Mobilen yhteistyössä toteutettu interventio-ohjelma lähisuhdeväkivallan tekijöille (Holma ym., 2005). Vaihtoehto väkivallalle -ohjelman mallina on toiminut Oslossa kehitetty profeministisesti suuntautunut Alternativ til Vold -ohjelma (Holma ym., 2005). Vaihtoehto väkivallalle -ohjelma pitää sisällään 1–6 kuukauden ajan yksilökäyntejä Mobilessa, jonka jälkeen tekijän sopivuutta ryhmään arvioidaan (Holma ym., 2005; Holma & Nyqvist, 2017; Päivinen ym. 2016). Ryhmään päätyessään tekijät sitoutuvat olemaan ryhmässä vähintään 15 kertaa sekä allekirjoittavat väkivallattomuuden sopimuksen (Holma ym., 2005; Holma & Nyqvist, 2017). Ryhmän toimintaa ohjaavat lasten ja naisten turvallisuus, väkivallan näkyväksi tekeminen sekä maskuliinisuuskäsitysten ja syyllisyyden tunteiden käsittely (Holma ym., 2006). Ryhmän tavoitteena on auttaa väkivallan tekijöitä tunnistamaan oman väkivaltaisen käyttäytymisensä seuraukset, ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään sekä oppimaan vaihtoehtoisia toimintatapoja (Holma ym., 2005). Päättävänä tavoitteena on kuitenkin väkivallan tekijöiden uudenlaisen maskuliinisen identiteetin rakentuminen (Holma ym., 2006; Holma & Laitila, 2001).

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu Psykoterapian opetus- ja tutkimusklinikan videoiduista ja kovalevyille tallennetuista Vaihtoehto väkivallalle -intervention ryhmätapaamisista. Aineistoon

valikoidut ryhmäistunnot ovat vuosilta 2017–2019. Kunkin ryhmäistunnon kesto oli 1,5 tuntia ja ryhmät kokoontuivat viikoittain. Vuosina 2017–2019 ryhmiä oli samanaikaisesti kaksi, jotka kokoontuivat eri päivinä. Aineistomme ryhmäistunnoille osallistui 2–5 ryhmäläistä. Lukuun ottamatta yhtä istuntoa, ryhmänohjaajia oli ryhmässä aina kaksi ja he edustivat eri sukupuolia. Aineistomme ryhmänohjaajat ovat koulutukseltaan psykologeja ja/tai psykoterapeutteja, mutta muun tutkimuskirjallisuuden tavoin käytämme heistä nimitystä terapeutti. Terapeuttien sekä ryhmäläisten välillä oli vaihtuvuutta istuntojen välillä.

Ryhmään osallistuminen on ryhmäläisille vapaaehtoista, eikä ryhmään osallistumiseen liity oikeudellisten seuraamusten lievennyksiä (Holma ym., 2005). Tutkittavat ovat allekirjoittaneet kirjallisen sopimuksen tutkimukseen osallistumisesta, ja heillä on ollut oikeus keskeyttää tutkimukseen, ja samalla ryhmän toimintaan, osallistuminen missä vaiheessa tahansa. Aineisto on tallennettu kovalevyille, ja sitä on käsitelty vain Jyväskylän yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikalla. Aineiston käsittelyoikeus rajoittuu Jyväskylän yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimuslinikan tutkijoihin ja opiskelijoihin, jotka tekevät aineistosta tutkimusta. He ovat myös sitoutuneet noudattamaan asianmukaisia salassapitovelvoitteita lainsäädännön mukaisesti. Tutkittavien anonymiteetin varmistamiseksi kaikki tunnistamisen mahdollistavat tiedot on muutettu tai poistettu.

2.2 Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysi on laadullinen tutkimusmenetelmä, jota voidaan kuvata enemmän teoreettiseksi viitekehykseksi, sillä se mahdollistaa erilaisten lähestymistapojen hyödyntämisen (Potter & Wetherell, 1987). Diskurssianalyysin keskiössä on yksilön sijaan sosiaaliset käytännöt, eli analyysin painopiste on siinä, millaiset puheet ja kertomukset ovat eri tilanteissa ymmärrettäviä (Jokinen ym., 2016). Diskurssianalyysiin liittyy keskeisesti konteksti, eli tapahtumatilanne. Diskurssianalyysissä kontekstin ja kielen välinen suhde nähdään kaksisuuntaisena: kielenkäytöllä rakennetaan maailmaa, mutta samalla maailma, eli konteksti, vaikuttaa kielenkäyttöön (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Tämä diskurssianalyysin keskeinen ajatus pohjautuu sosiaalisen konstruktionismin viitekehykseen, jonka mukaan kielenkäyttö on jatkuvassa vuorovaikutuksessa todellisuuden rakentumisen kanssa (Jokinen ym., 2016; Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Koska diskurssianalyysissä kieli nähdään osana

toimintaa, on analyysissä keskeistä tarkastella myös toiminnan aiheuttamia seurauksia (Jokinen ym., 2016; Pietikäinen & Mäntynen, 2019)

Diskurssianalyysin kontekstuaalinen luonne mahdollistaa diskurssien tarkastelun suhteessa tiettyyn aikaan ja paikkaan. Kielenkäyttö voidaan diskurssianalyysissä yhdistää tiettyyn yksittäiseen tilanteeseen, tai toisaalta myös laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Jokisen ym. (2016) mukaan kielenkäytöllä voi olla yksilöllisten tilannekohtaisten tarkoitusten lisäksi myös diskurssien ja vallan yhteenkietoutumiseen liittyviä ideologisia seurauksia. Tällaiset ideologiat voivatkin osaltaan vaikuttaa siihen, miten vallan dynamiikkaa ylläpidetään sosiaalisissa suhteissa (Fairclough, 1992). Jokisen ym. (2016) mukaan valtasuhteiden verkostoissa tietyt diskurssit voivat vahvistua toisia enemmän, mikä voi osaltaan johtaa yhteisesti hyväksytyjen totuuksien syntymiseen ja samalla vaihtoehtoisten näkemysten vaijantamiseen. Ympäristön ja kielen välinen suhde on siis yhteenkietoutunut sekä dynaaminen (Pietikäinen & Mäntynen, 2019).

Diskurssianalyysissä diskurssin käsitteellä voidaan Pietikäisen ja Mäntynen (2009) mukaan viitata eri asioihin tutkimuksesta riippuen, eli diskurssi -termi on dynaaminen. Tässä tutkimuksessa määrittelemme diskurssin tarkoittavan yhteneväisiä puhetapoja miehisyydestä ja maskuliinisuudesta, joista jatkossa puhumme mieskuvina. Otamme siis huomioon laajemmat puhunnan tavat, joissa kuitenkin myös sanamuodoilla ja -valinnoilla on merkitystä. Sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksen kautta ymmärrämme tutkimuksemme kontekstin, eli ryhmämuotoisen terapiaistunnon, vain yhdeksi mahdolliseksi kontekstiksi, jossa erilaisia puheen käytänteitä luodaan. Samanaikaisesti otamme kuitenkin huomioon myös laajemman kontekstin, eli ympäröivän yhteiskunnan ja kielenkäytön välisen yhteyden. Koemme, että väkivallan tekijöiden mieskuvien analysoiminen diskurssianalyysin keinoin voi tuoda esiin laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin liittyviä puhunnan tapoja, eli millaisia maskuliinisuuskäsityksiä suomalaisessa kulttuurissa ilmenee.

2.3 Aineiston analysointi

Aloitimme aineistoon tutustumisen Vaihtoehto väkivallalle -intervention ryhmäistunnoista tehdyn tutkimuskäyttöön tarkoitetun teemoittelu -tiedoston avulla. Teemoitteluun on karkeasti kuvattu kullakin istunnolla vuosina 2017–2023 käsiteltyjä aiheita. Teemoittelussa huomiomme kiinnitti kuvaukset sukupuoliroolien, miehisyyden tai maskuliinisuuden käsittelemisestä ryhmässä. Eri

puhetavat miehisyydestä ja maskuliinisuudesta voitiin katsoa heijastavan erilaisia mieskuvia, eli kulttuurisia ja diskursiivisia tapoja ymmärtää mieheys. Katsoimme aluksi muutamia istuntoja näiden teemojen alta. Näiden pohjalta huomasimme, että ryhmässä tuotetaan puhetta, jossa miessukupuoli liitetään tiettyyn toimintaan tai ajattelumalliin. Tässä vaiheessa tutkimuskysymyksemme alkoivat muodostua ja suunnittelimme, miten etenemme tutkimusprosessissa.

Teemoittelun sekä tutkimusryhmän (pro gradu -ryhmän opiskelijat & ohjaajat) avulla valitsimme yhteensä 25 istuntoa, joissa odotimme olevan puhetta mieheydestä ja maskuliinisuudesta. Aikaresurssien takia rajasimme istunnot vuosiin 2017–2019. Jatkoimme aineiston analysointia katsomalla kronologisessa järjestyksessä valikoitujen istuntojen videotallenteet kokonaisuudessaan, tehden samalla muistiinpanoja. Jos katsomamme istunto sisälsi puhetta mieskuvista, katsoimme kaksi seuraavaa istuntoa, tarkistaaksemme jatkuuko mieskuva -puhe vielä seuraavissa istunnoissa. Kolme tarkastuskierrokselle kuuluvaa istuntoa puuttui ja/tai sisälsi teknisiä ongelmia, minkä takia nämä jäivät katsomatta. Yhteensä kuudesta istunnosta, jotka katsoimme tarkastuskierroksella, löysimme puhetta mieheydestä ja maskuliinisuudesta. Kokonaisuudessaan katsoimme 53 ryhmäistuntoa.

Laadullisen tutkimuksen subjektiivisuuden vuoksi loimme etukäteen tarkat kriteerit mieskuva -puheelle. Otimme tarkempaan analyysiin ainoastaan ne kohdat, joissa ryhmäläiset, tai terapeutit miesten hyväksynnällä, liittyivät keskusteluun miessukupuolen tai vastaavasti tekivät eron vastakkaiseen sukupuoleen. Tämän myötä osa katsomistamme istunnoista jäi tarkemman analyysin ulkopuolelle, mutta rajauksen avulla emme liittäneet puhetta vain tulkinnanvaraisesti miessukupuoleen liittyväksi. Muistiinpanojemme pohjalta 18 ryhmäistuntoa rajautui tarkempaan analyysin niiden sisältämän mieskuva -puheen ansiosta. Katsoimme nämä 18 istuntoa uudelleen, kirjoittaen muistiinpanoihin tarkat ajat, joissa mieskuvia rakennettiin. Tällä katsomiskerralla kiinnitimme myös huomiota terapeuttien vastaustapoihin. 18 istunnon sisältä löysimme yhteensä 25 keskustelun kohtaa, joissa esiintyi mieheyttä koskevaa puhuntaa. Katsoimme nämä kohdat useaan otteeseen ja litteroimme ne sanatarkasti. Otimme kustakin keskustelusta diskursiivisen kontekstin ylös ja kirjoitimme puhtaaksi ainoastaan tutkimuskysymyksiimme nähden olennaisen sisällön.

Viimeiseksi siirryimme diskurssianalyysin tulkitsevaan vaiheeseen. Luimme tekemämme litteraatiot kertaalleen ja teimme alustavaa kategorisointia kullekin 25:lle aineisto-otteelle. Ne otteet, jotka sisälsivät yhtäläisiä käsityksiä miehistä tai miehisyydestä päättyivät saman mieskuva -luokan alle. Esittelimme luokkia myös muulle tutkimusryhmälle, ja muokkasimme luokitteluja palautteiden pohjalta. Lopulta 25 löytynyttä otetta muodostivat kuusi erilaista mieskuva -luokkaa, eli diskurssia. Mieskuvien luokittelun jälkeen analysoimme myös terapeuttien vastaustapoja. Tässä kohtaa

palasimme tarkentamaan litteraatioitamme ja katsoimme osan 25:stä keskustelusta vielä kertaalleen varmistuaksemme vastaustapojen oikeellisuudesta. Vastaustavat tulkitsimme aikaisemman tutkimuskirjallisuuden avulla.

3. TULOKSET

Löysimme aineistostamme yhteensä 25 otetta, joissa ilmeni puhetta mieheydestä tai maskuliinisuudesta. Nämä luokittelimme kuuteen erilaiseen mieskuvaan eli diskurssiin, jotka ovat tunteistaan puhumaton mies, mies vastuussa, ylivoimainen mies, kunniakas mies, naisia alistava mies sekä perinteisen miesmallin vastustaja. Ryhmäläisten konstruoimat mieskuvat ulottuivat miesten asenteisiin, tunnekokemuksiin, käyttäytymiseen sekä miehille asetettuihin odotuksiin. Terapeuttien vastauksia rakennettuihin mieskuviin käsittelemme jokaisen mieskuva -diskurssin ohessa sekä myös omana kappaleenaan lopussa.

Esittelemme kustakin diskurssista vain niiden edustavimmat tekstiotteet. Käytämme esimerkkiotteissa miehistä lyhennettä “M” ja terapeuteista lyhennettä “T”. Lyhenteiden perässä olevilla numeroilla viittaamme äänessä olevan henkilön vaihtumiseen. Tekstiotteissa oleellimmat kohdat, joissa mieskuvia rakennetaan, on merkitty **lihavoituna**. Puolestaan tekstiotteiden oleellimmat terapeuttien vastaustavat on alleviivattu. Käytämme tekstiotteissa myös alla olevia merkkejä:

(...)	(kolme pistettä) poistettu tulkinnan kannalta merkityksetöntä puhetta
(epäselvää)	epäselvästi kuuluva kohta
()	(tyhjät sulut) sana, josta ei ole saatu selvää
((naurua))	litteroijan oma kommentti tai selvitys tilanteesta
[päällekkäispuheen alkukohta
]	päällekkäispuheen loppukohta
teks-	(tavuviiva) kesken jäänyt sana
...	sama puhuja jatkaa puhettaan esitetyn tekstin jälkeen tai on aloittanut puheen jo ennen sitä
* *	tunnistetieto poistettu

3.1 Tunteistaan puhumaton mies

Yleisin löytämämme mieskuva liittyi miesten tunteiden käsittelyyn. Tämän diskurssin muodosti 12 otetta. Diskurssia luonnehtii käsitys miehistä huonoina tunteiden käsittelijöinä, joiden on vaikea näyttää tunteitaan sekä puhua niistä. Miesten tunteiden ilmaiseminen, erityisesti itkeminen, nähdään häpeällisenä sekä heikkouden osoituksena. Tämän myötä tunteiden ilmaisusta ja niistä puhumisesta pidättäydytään, ja esimerkiksi ristiriitojen ratkaiseminen keskustelemalla koetaan vaikeaksi.

Istunto 1: aika 41:40

T1: Mun mielestä noi on tosi tarpeellisia noi sun pohdinnat, mitä sä mietit, että, et tänneki oot tullu toisaalta sen vihan takia, et mitä kaikkia tunteita sen vihan takaa löytyy, nii mistä ne kumpuu. Just tota niiku isän kaipuuta ja toisaalta semmosta surua tai turvattomuutta ja

M1: Joo

*T1: semmosia niinku aika, nii semmosia **tunteita, jotka voi olla tosi niinku vaikee tunnistaa, vaikee kohdata ja vaikee ehkä myöntää.***

M1: Mm joo, ja varsinki miehelle jotenki.

T1: Mm.

M1: Kyllähän se on, se totuttu kaava.

T1: Mm.

M1: Kaava, et millä sitä vedetään tää homma läpi.

T1: Mm. Heikkoutta ei saa näyttää.

M1: Nii, [“sääli on sairautta” -meininkiä.

T1: Itkeä ei saa.]

M1: Et kyllä mun täytyy sillai myöntää tossa nyt, et kyllä mä tossa kotona, kotona pikkasen lähtiessä itkeä tirautin sitä surua. Jotenki vaa tuli sellane siitä, että oikeestaan ensimmäistä kertaa uskalsi antaa sen tavallaa tulla, tavallaa siitä isättömyydestä.

T2: Mm.

T1: Mm.

Yllä olevassa otteessa mies ja terapeutti keskustelivat miesten tunteiden ilmaisemisen vaikeudesta, luoden yhdessä tunteistaan puhumattoman miehen diskurssia. He loivat yhdessä kuvaa siitä, kuinka mieheyteen kuuluu tunteiden tunnistamisen ja kohtaamisen vaikeus sekä tunneilmaisujen rajoittaminen. Otteessa M1 toi esiin, kuinka tämä on miehille “totuttu kaava”, antaen

ymmärtää tämän olleen jo pitkään miesten käyttäytymistä säätelevä toimintamalli. M1 “myöntää itkeneensä” kotonaan, osoittaen itkemisen olevan häpeällinen tai piiloteltava asia. Hän myös kertoi “uskaltaneensa ensimmäistä kertaa antaa tunteiden tulla”, viitaten tunteiden sallimisen tai niiden kontrolloimattomuuden olevan pelottavaa. Vastauksillaan T1 samanaikaisesti osallistui mieskuvan rakentamiseen sekä laajensi M1:n ymmärrystä omasta kokemuksestaan käyttäen itsetuntemuksen edistämispuhetta. Terapeutit hyödynsivät vastauksissaan myös minimipalautteita, jotka edellä mainittujen vastauksien tavoin osoittivat terapeuttien hyväksyntää. Terapeuteilla oli siis otteessa supportoiva lähestymistapa.

Istunto 13: aika 32:10

M1: Nii siellä ((saunailloissa)) ihan helposti voi kärjistyä esimerkiksi pieneks väkivallaks asiat, vaikei ois ollu tarkoitus alunperin ollenkaa.

T1: Mm.

M1: Että, ei oo, ei se helppoo mieskää oo olla ((nauraa))

T2: Mm, nii kuulostaa, [et

T1: Nii]se saunaporukka tuo omanlaistansa ryhmäpainetta siihe myös.

(...)

*M2: Nii siiheki varmaa tulee aika monesta suunnasta sitte (epäselvää) omalta osalta kaikilta sit sen verra eri mallia, et **ennemmi painitaa ku keskustellaa** tai jotaki.*

M1: Nii

M2: Että nii, se on aika kauaskantosta sillee. Hankala päästä yhdessä (epäselvää) muuttamaa ja sanomaa, että nyt pojat puhutaa eikä painita.

Yllä olevassa otteessa M1 ja M2 rakensivat yhdessä tunteistaan puhumattoman miehen diskurssia. He keskustelivat yhdessä miesten saunailloista, joissa tilanteet kärjistyvät helposti “pieneksi väkivallaksi”. M2 tarkensi tämän johtuvan mallista, joka opettaa miehiä ennemmin painimaan kuin keskustelemaan asioista. Miehet siis ratkaisevat konfliktitilanteet väkivallalla, sen sijaan, että keskustelisivat asioista. Samalla M2 yhdisti tunteistaan puhumattoman miehen diskurssin väkivallan käyttöön: puutteellisten tunteiden käsittelytaitojen vuoksi väkivalta on miehille luontainen keino ratkaista ristiriitatilanteita. Otteessa M2:n viimeinen puheenvuoro myös osoitti, että tämä mieskuva on erittäin vakiintunut, minkä takia sen murtaminen koetaan vaikeaksi. Rakennettuun mieskuvaan terapeutit vastasivat otteen alkupuolella minimipalautteella sekä tuoden uutta

näkökulmaa ryhmäpaineen vaikutuksesta. Tämän jälkeen keskustelu jatkui pitkään ainoastaan ryhmäläisten välillä, kunnes aihe vaihtui, eikä mieskuvaan vastattu enää terapeuttien toimesta.

Istunto 9: aika 1:09:20

T1: No ei ku sitä vaa, ku puhuttii alussa siitä, että kuinka vaikeeta on sanallistaa sitä omaa tunnetilaa, et nii, ei se oo lapsille helppoo, mut ei se oo meille aikuisillekaan.

T2: Mm.

T1: Et se on vaa niinku loppujen lopuks, niinku jotenki saada kiinni siitä, mikä on se oma- helppo puhua siitä, et on unet pois tai on, on tota.

*M1: **Ja varsinkaa miehille, miehille se on omasta mielestä ainaki niinku isompi asia myöntää ja puhua noista asioista, mitä sitte naisille.***

T2: Mm.

*M1: Naisille varmaa, varmaa luontosempaa puhua niissä niin sanotuissa marittakerhoissa ja tämmösissä omista tunnetiloista ja hormonihommistaa, **mutta et miehethän ei tunteita näytä eikä.***

T1: Mut onks se myytti, vai pitääks se paikkaansa?

M1: Ei kyl se myytti rupee murtumaa. On se itellä ainaki omalta kohalta murtunu jo.

Yllä olevassa tekstiotteessa M1 rakensi tunteistaan puhumattoman miehen diskurssia T1:n ensimmäiseen puheenvuoroon nojautuen. M1 liitti miessukupuolen vaikeuteen puhua omista tunteistaan, tehden samalla eron naisiin: naisille tunteista puhuminen nähdään luonnollisemmaksi. Rakennettuun mieskuvaan T1 vastasi yksinkertaisella suljetulla kysymyksellä tarjoten M1:lle kaksi vaihtoehtoa. Kysymyksellään terapeutti haastoi M1:n mieskuvan paikkansapitävyyttä ja kutsui hänet tarkentamaan pohdintaansa. Terapeutin haastamispuheen jälkeen M1 vaihtoikin näkökulmaansa, ja kertoi irtautuneensa yleisestä käsityksestä, ettei miehet puhuisi tunteistaan. Yllä olevassa otteessa M1 siis samanaikaisesti rakensi tunteistaan puhumattoman miehen diskurssia, mutta terapeutin kevyen ohjauksen avulla hän kertoi myös irtautuneensa siitä.

Istunto 12: aika 1:24:10

M1: Tavallaan se on muuttunu itellä se, että ei tarvii enää olla välttämättä niin kova, että saa itkeä, se on niinku.

T1: Joo.

T2: Mm.

M1: Se on niinku kovan jätkän merkki, että

T1: Joo.

M1: osaa itkeä.

T1: Joo.

Yllä olevassa tekstiotteessa M1 samanaikaisesti rakensi tunteistaan puhumattoman miehen diskurssia sekä kertoi irtautuneensa siitä. Keskustelua edelsi M1:n herkistyminen hänen kertoessaan lapsuuden kokemuksistaan. T1:n ohjauksella tämä M1:n tavanomaisesta käyttäytymisestä poikkeava tunteiden näyttäminen siirtyi keskustelunaiheeksi. M1 kertoi, että hänen “ei tarvii enää olla välttämättä niin kova”, viitaten siihen, että M1 on aikoinaan omaksunut käsityksen tunteistaan puhumattomasta miehestä, rajoittaen hänen tunneilmaisujaan. Samalla hän kertoi alkaneensa irtautumaan tästä käsityksestä, ja tunteiden näyttäminen onkin muuntunut hänellä jo “kovan jätkän merkiksi”. Tunteistaan puhumattoman miehen diskurssin irtautumispuheeseen terapeutit vastasivat vain minimivastauksin, osoittaen terapeuttien hyväksyntää sekä rohkaisua jatkaa puhetta. Rakennetun mieskuvan käsittelyä ei kuitenkaan jatkettu, vaan ajan loppumisen takia aihe vaihtui.

3.2 Mies vastuussa

Mies vastuussa -diskurssin muodosti neljä otetta. Diskurssia luonnehtii käsitys miehestä vastuussa perheestään, ja se kietoutuu vahvasti yhteiskunnan miehille asettamiin odotuksiin sekä normatiivisiin sukupuolirooleihin. Miehen vastuussa olevaa roolia kuvastaa perheen päänä oleminen sekä turvan ja taloudellisen vakauden tuominen perheeseen. Nämä roolit nähdään miehille luontaisiksi ja vahvasti heidän käyttäytymistään sääteleviksi.

Istunto 18: aika 24:25

*M1: Kyl mä niinku mietin sitä, että, että pystyis olemaan luotettava, turvallinen ja niinku siis lapselle ja puolisolle, että se, niinku sehän on se, tai jotenki aattelen, että **miehisyden, miehenä olemisen iso osa on sitä, että sä oot se niinku viimeinen turva perheessä jotenki, ei se uhka.***

T1: Mm.

T2: Ensisijaisesti tuot turvaa siihen perheeseen, etkä uhkaa.

M1: Nii, nii. Et ne ois, niitä mä aattelen.

T1: Mm. Mitäs muut?

Otteessa M1 rakensi mies vastuussa -diskurssia tuodessaan esiin miehenä olemisen liittyvän olennaisesti turvan tuomiseen perheeseen. Otteessa oli nähtävillä ristiriita siitä, kuinka miehen kuuluisi tuoda turvaa perheeseen, mutta samanaikaisesti M1 oli itse ollut väkivaltainen lähisuhteessaan. Siis vastoin mieskuvaansa, M1 oli tuonut perheeseen uhkaa. T1 vastasi M1:n rakentamaan mieskuvaan ensin minimipalautteella, minkä jälkeen T2 uudelleenmuotoili M1:n sanoman. Tällä T2 toi esiin M1:n puheessa ilmenevän ristiriidan tiivistäen tämän puheenvuoron olennaisimman ajatuksen: miehen tehtävä on tuoda turvaa perheeseen, eikä uhkaa. Tekstiotteen lopussa T1 yritti kutsua muita ryhmäläisiä mukaan mieskuvan rakentamiseen, mutta muiden ryhmäläisten liittyessä keskusteluun, aihe vaihtuikin toisaalle.

Istunto 7: aika: 19:29

*M1: Niiku on sillee ite yrittäny vähä laajentaa tätä näkö- näkökantaa sillälaila, että, ku siis se on ikäänkuin tuota öö luonnollista varmaa jostai tyylit kivikaudelta lähtien, että **uros on aina puolustanu naarasta tai jotenki öö omaa perhettäin** tai tällälaila. Niinii se on niinku aikailla tämmöstä öö siis jollain tasolla **sisäsyntystä** tai sillai, että se ikään kuin evoluutio myöskin jollain tavalla vaikuttanu siihe luonnollisesti, mutta se, että tulee se semmonen voimakas puolustamisen tunne, nii niin tietenki se ei välttämättä oo niinku paras vaihtoehto puolustamisen suhtee se, että **itellä on nyrkit pystyssä ja näin, että tulkaa tänne vaa jotka uhkaatte meitä nii saatte turpiinne, eihä se oo sillai varsinkaa enää tänä päivänä...***

Yllä olevassa otteessa M1 rakensi mies vastuussa -diskurssia kuvatessaan miehen luontaiseksi rooliksi perheen turvallisuuden takaamisen. M1 näki tämän tehtävän olevan miehelle “sisäsyntyinen” ja hän osin perusteli väkivallan käyttämistä perheen puolustuskeinona. Samanaikaisesti M1 myös tiedosti, että tämä toimintamalli ei ole “tätä päivää” tai “paras vaihtoehto”, osoittaen näin irtautuneensa jossain määrin tästä mieskuvasta. Otteen jälkeen M1:n puheenvuoro jatkui aiemmin tapahtuneen väkivaltatilanteen kuvauksella, jossa M1 oli kokenut puolustaneensa puolisoaan

kolmannelta osapuolelta. M1:n pitkän puheenvuoron jälkeen terapeutit eivät vastanneet lainkaan puheenvuoron aikana rakennettuun mieskuvaan, vaan keskittyivät väkivaltatilanteen läpikäymiseen.

Istunto 5: aika 1:02:17

*M1: ...Semmonen sanonta onki, että tota niin tyttöjä rakastetaan ja poikia kasvatetaan. Et jotenki sillä lailla, et tyttö on okei ja näin se menee, **mut sit pojan kanssa**, että nyt sun pitää, niinku sun pitää tehdä näin ja näin ja sitte kuule **sä rupeet elättää perhettä** ja muistat nämä hommat. Et jotenki se on semmosta niinku jatkuvaa.*

(...)

T1: Mä tulin (epäselvää) tosta ku sanoit, että tyttöjä rakastetaan, mutta pojat kasvatetaan, et mä tulin jotenki ihan kauheen surulliseksi siitä. Siis mitä se [tarkottaa

M1: Joo]

T1: siitä, että mitä niinku vaaditaa pojilta ja miehiltä? Et ei, ei voi niinku antaa pyyteetöntä tai saada pyyteetöntä rakkautta.

*M2: Se ehkä tarkoittaa sitä, että se **mies vaatii siltä pojalta sen**.*

M1: Nii.

M2: Äitihän ei varmaa vaadi sillä lailla pojalta.

M1: Nii. Kyllä, kyllä.

*M2: Et se on just se, että **mies vaatii sen pojan sinne miesten maailmaan**.*

M1: Kyllä.

T1: Sit mä mietin, että mitä, silloin ku te ootte ollu poikia. Miten, onks teitä rakastettu pyyteettömästi? Vai onko teiltäki vaadittu sillä tavalla?

Otteessa M1 ja M2 rakensivat yhdessä kuvaa miehestä, joka on jo pojasta asti kasvatettu olemaan vastuussa perheensä elättämisestä. M2 kuvasi, että poika vaaditaan “miesten maailmaan” juuri muiden miesten toimesta, eli paine ja vaatimus perheen elättämisestä on opittu muilta miehiltä. Miesten puheenvuoroissa tuotiin siis esiin sukupuoliroolit, jotka ilmenevät jo lapsen kasvatuksessa. T1 tarttui M1:n puheenvuoroon tyttöjen rakastamisesta ja poikien kasvattamisesta, ja avoimen kysymyksen kautta hän tarjosi miehille mahdollisuuden kertoa lisää. T1 käytti uudelleenmuotoilua sekä uuden näkökulman tarjontapuhetta käyttämällä käsitettä “pyyteetön rakkaus”, jonka miehet hyväksyivät. T1 käytti myös itsetuntemuksen edistämispuhetta kysyessään miesten omien lapsuuden kokemusten sekä heidän nykyisten ajatus- ja käyttäytymismallien yhteydestä. Terapeutti painotti vastauksissaan supportiota, eli hän osoitti ymmärrystään sekä empatiaa.

3.3 Ylivoimainen mies

Ylivoimainen mies -diskurssia luonnehtii tarve olla muita parempi tai ylemmässä asemassa. Diskurssiin kuuluu keskeisesti myös heikkouden ja häviön myöntämisen vaikeus. Lisäksi ylivoimaisuus tuodaan esiin fyysisen vahvuuden kautta, erityisesti naisiin verrattuna. Maskuliiniset ominaisuudet, kuten voima, dominanssi ja valta, ovat siis keskeisessä asemassa tässä puhunnan tavassa. Diskurssin muodosti neljä otetta.

Istunto 2: aika 57:03

*M1: ...**et mun pitää olla noitten silmissä nyt sankari. Että siinä välähti sellanen, että mun pitää niinku nujertaa toi nuoriso, että noi mun omat lapset näkee, että mää oon niitä niinku jotenki vahvempi. Mulla välähti sellanen ajatus siinä mielessä, et se on jotenki heikkouden osotusta, taikka jotain epäonnistumista, epäonnistumista ja heikkouden osottamista, jos ne kävelee mun yli.** (...) Mä pelkäsin et *lapsen nimi* sanoo, että "äijä sä et mua komenna". Että jotain tällösiä siinä pyöri läpi. Että kaikista näistä, se on semmonen, se on hemmetin.*

T1: Pelottava asia.

M1: Nii pelottavaa jäädä, pelottavaa myöntää tappionsa.

T1: Kyllä.

*M1: **Tappion myöntäminen nii, se on pelottavaa jotenki.***

T2: Nii. Eiks tuo jotenki liittyy siihen niinku semmosee kuvaan maskuliinisuudesta

M1: [Joo

T2: ja mieheydestä? Et sun pitää, jos sä et oo se kaikkein isoin ja vahvin ja voita kaikkii muita, nii sit sä ootkin epäonnistunu.

M1: Joo, [juu.

M2: Juu.]

T2: Et ei oo oikee niinku mahdollisuutta kuitenkin olla tasa-, tai et ei oo semmosta mahdollisuutta, et kaikki ois tasavertasia, vaa jonku pitää olla se kingi siinä joukossa. Ja jos se et oo sinä, nii sä oot hävinny. Onks se jotenki tälle?

M2: Nii jotain semmosta siinä on.

Yllä olevassa otteessa M1 rakensi terapeuttien avustuksella ylivoimaisen miehen diskurssia. Diskurssi kuvautui M1:n tarpeena osoittaa oma vahvuus ja paremmuus, jotta hän ei näyttäytyisi muille heikkona. Terapeuttien uuden näkökulman tarjontapuheella tämä paremmuuden tarve liitettiin pelkoon sekä maskuliinisuuskäsityksiin: epäonnistumista ei sallita miehille, vaan heidän pitää pyrkiä

jatkuvasti olemaan muita parempi. Terapeutit siis auttoivat M1:tä rakentamaan ylivoimaisen miehen diskurssia täydentäen ja uudelleenmuotoillen M1:n puheenvuoroja.

Istunto 18: aika 19:34

*M1: Ehkä siin on ollu myös se it- omalla kohdalla, että mä oon kokenu, että mä en pärjää sillä puhumisella. *Puolison nimi* on tosi hyvä semmonen, se niinku, sitte ku mulla loppu sanat ja tämmöset, nii sitte mä lopetin sen ja lähdin tallii tai mihi vaa. Nii mä en enää verbaalisesti pärjänny siinä, että, että mulla oli sata asiaa, tuli jälkepäin sitte mielee mitä ois pitäny sanoa.*

T1: Mitä M1 ois tapahtunu, jos sä oisit siinä tilanteessa sanonu et mä en pärjää nyt sanallisesti sulle?

*M1: Nii se ois ollu paras sanoo. **Mut ei siinä kohtaa voinu, koska mies.***

((naurua))

M1: Joo joo oikeesti. Ois sanonu, et nyt sä oot taas puhunu mut ihan pussii.

T2: Että mitä nyt tehdään?

T1: Nyt mä oon tässä pussissa ((nauraen)).

(...)

T2: Nii, koska siinä on se ajatus, et tää pitää jotenki voittaa.

M1: Nii totta, siis ihan täysin.

T2: [Joku valtataistelu.

*M1: **Ihan täysin kilpailua.]***

Yllä olevassa otteessa M1 alkoi rakentamaan ylivoimaisen miehen diskurssia kuvatessaan sanallista riitatilannetta puolisonsa kanssa. T1 liittyi keskusteluun haastamispuheella kyseenalaistaen M1:n toimintatavan. M1 ymmärsi, miten riitatilanteessa olisi kannattanut toimia, mutta käsitys miehestä ylivoimaisena esti tappion myöntämisen. M1:n rakentama mieskuva herätti muissa ryhmäläisissä ja terapeuteissa naurua, osoittaen mieskuvan “naurettavuuden” – miessukupuolen ei nähty olevan vakuuttava syy toimia M1:n tavoin. Keskinäinen nauru voidaan kuitenkin tulkita myös terapeuttien osoittamaksi hyväksynnäksi, jota T1:n humoristinen vastaus ”pussissa” olemisesta vahvistaa. T2 kuitenkin keskeytti naurun ja vastasi rakennettuun mieskuvaan uuden näkökulman tarjontapuheella esittäessään, että riitatilanteessa oli vallinnut kilpailuasetelma, valtataistelu. Mies hyväksyi tämän selityksen ja myönsi riitatilanteen olleen “täysin kilpailua”. Viimeisissä puheenvuoroissa näkyikin keskeisesti ylivoimaisen miehen diskurssi: riitatilanne on valtataistelu, joka täytyy voittaa “koska mies”.

3.4 Kunniakas mies

Kunniakkaan miehen diskurssia luonnehtii miehisen kunnian tavoittelu. Miehellä kuuluu olla kunniaa, minkä myötä tämä diskurssi kietoutuu myös miesten arvostukseen sekä heidän sosiaaliseen asemaansa yhteiskunnassa. Kunnia on vahvasti sidoksissa miehen maineeseen, minkä myötä diskurssiin kuuluukin halu puolustaa omaa kunniaansa. Miehin kunnia voidaan säilyttää muun muassa maskuliinisia asioita tekemällä. Kunniakas mies -diskurssin muodosti kaksi otetta.

Istunto 3: aika 1:07:35

*M1: ...ku ei sen *ex-puolison nimi* kanssa, ku ei se, ei siitä, ei siitä puhumisesta tuu mitää, ku se on aina minussa se vika. Hän ei myönnä ikinä mitään. Että se on vaa semmonen joku puolustusreaktio, mikä tulee siitä, että ku on jätetty ja jääny, nii sitte haluaa niiku selvittää, että **haluaa saada jonkinlaisen niinku kunnian vielä itellee tai semmosen. Että oon mä nytte, että ei mua iha poljeta tällä tavalla niinku, että mulla on omanarvontunto, että ei mulle saa tehdä tällä tavalla. Se, se on mulla se periaate, että mä puolustan itteeni.***

T1: Nii, et siin taustalla jotenki semmonen ajatus myös, että on viety se kunnia.

*M1: **Nii, kunnia, nii nii mieheltä on viety kunnia niinku sillä tavalla, että ei ei mies oo niinku kunnon mies, kun tuota nii naisen pitää sitte lähteä, että mitä muutki ajattelee siitä, että kun nainen ottaa ja lähtee jonkun toisen kanssa. (...)***

T2: Mm. Täs on varmaa monta tasoo, et se niinku miten teiän suhde päätty, ja mitä tunteita ja ajatuksia se herätti, et se on yks...

Otteessa M1 rakensi puhunnallaan kunniakkaan miehen diskurssia kertoessaan väkivaltatilanteesta ex-puolionsa kanssa. M1 kertoi kokeneensa parisuhteen päättymisen isona kolauksena miehelle kunnialleen, etenkin, koska hän oli ollut tilanteessa jätetty osapuoli. M1 toi esiin oman kunnian palauttamisen olevan “puolustusreaktio”, viitaten kunnian olevan asia, jota miehen täytyy puolustaa. M1 myös kertoi, ettei jätetty mies ole “kunnon mies”, sillä naisen lähtiessä parisuhteesta on kunnia menetetty. Kunnian menettäminen vei siis osan mieheyden kokemuksesta. “Mitä muutkin ajattelee” -ilmaus osoittaa, että miehin kunnia on asia, jonka menettäminen näkyy myös ulkopuolisille. Rakennettuun mieskuvaan T1 vastasi uudelleenmuotoillen M1:n puheenvuoroa, keskittyen tämän mainitsemaan kunnian käsitteeseen. Samalla T1 varmisti tulkinneensa oikein, että M1 näkee kunniansa “viedyksi”, mahdollisesti naisen toimesta. M1 hyväksyi terapeutin tulkinnan ja

jatkoj puhumista viedystä kunniasta. T2:n vastaus, joka jatkui otteen jälkeen, keskittyi M1:n väkivaltatilanteen konkretisointiin, eikä rakennettuun mieskuvaan enää istunnon aikana palattu.

3.5 Naisia alistava mies

Tätä diskurssia luonnehtii kuva miehestä, joka näkee naiset miehiä vähempiarvoisina. Naisia alistava mies ei arvosta naisia, vaan kokee oikeudekseen kontrolloida heitä, jopa väkivallan keinoin. Naisten omaa toimijuutta vähätellään, ja heidät nähdään miesten hallinnassa olevina objekteina. Naisia alistava mies korostaa omaa valtaansa, minkä myötä tämä diskurssi pitää sisällään samoja piirteitä ylivoimaisen miehen diskurssin kanssa. Ylivoimaisen miehen diskurssista poiketen, naisia alistava mies kuitenkin korostaa valtaansa nimenomaan suhteessa naisiin, ylläpitäen seksistisiä asenteita sekä patriarkaalista valta-asetelmaa. Tämän diskurssin muodosti kaksi otetta.

Istunto 1: aika 48:37

*M1: ...Et kyllä mä niinku siinä jotenki tunnistan sen oman, oman jutun, et kyllä **mä pistin niinku vaimolle hanttii sillai, että kyl mulla oli semmonen, jotenki semmone 1800-luvun miehen malli kuitenkin.***

T1: Joo. [Ei, ei siis ihan tätä vuosisataa.

*M1: **Naisen paikka on kotona] ja tota nün ni nyrkin ja hellan välissä vähän niinku, kyllä se on myönnettävä.(...***

T1: Joo.

Yllä olevassa otteessa M1 rakensi naisia alistavan miehen diskurssia kertoessaan oman mieskuvansa olleen aiemmin 1800-luvulta, jonka seurauksena hän ajatteli naisen paikan olevan “nyrkin ja hellan välissä”. Tämä M1:n käyttämä sanonta viittaa lähisuhdeväkivaltaan, ja hän kertoikin laittaneensa “vaimolle hanttiin”. Mies kuitenkin näytti tunnistavan tämän mieskuvan haitalliseksi, sillä hänen käyttämä sana “myöntää” viittaa asiassa olevan jotain hävettävää tai tunnustettavaa. M1 ilmaisi myös imperfektin käytöllä irtautuneensa tästä mieskuvasta osittain. Otteessa T1 käytti ensin uudelleenmuotoilua, jonka avulla hän painotti, ettei M1:n kuvaama miehen malli ollut enää nyky-

yhteiskuntaan soveltuva. Minimipalautteella T1 osoitti ymmärrystään sekä tarjosi miehelle mahdollisuuden jatkaa puhettaan.

Istunto 8: aika 1:07:45

*M1: ...Faija on rallimies ja, ja raksamies ja vei mua johonki sen vähäsenki johonki autotallien kupeisiin ja sinne, mutta, tota ei se vaan mua sillo kiinnostanu, et mä oisin lähteny miesten töitä tekee tai jotai. Mutta tota sillo mä valitsin sitte, et mä lähen ravintola-alalle ja tota en mä ehkä tollee sitä ajatellu, et mä lähen niinku, niinku naisten hommia niin sanotusti tekemää tai mikä mielikuva ehkä ihmisillä on, mutta **käyttäydyin joka tapauksessa samallai ku faija niinku naisia kohtaa***

T1: [Joo, joo, joo.]

*M1: **ja ajattelin] naisista et ne on ihan objekteja, et nyt mä käyn sitä vähä ja ihan sama hänen tunteistaa, että, että, mutta siinä on onneksi tullu muutosta ja siitä keskustellaa aika tiukkaaki kotona *puolison nimi* kanssa että, että hyvä niin hyvä niin. (...)***

T1: Mm.

T2: Tunnistaks sä M2, et ois tullu jotaki tämmösiä niinku [miesten ja naisten rooleja?

M2: Nii, kyllä joo.]...

Yllä olevassa otteessa M1 kertoi, kuinka hän on suuntautunut perinteisesti naisille miellettyyn ammattiin. Tästä huolimatta hän ei tuonut esiin muita feminiinisiä piirteitä, vaan painotti, että oli oppinut isältään miehen mallin. M1 alkoi rakentamaan naisia alistavan miehen diskurssia kertoessaan ajatelleensa naisten olevan objekteja, joiden oikeuksilla tai tunteilla ei ole merkitystä. Tämä käsitys valtahierarkiasta oli vaikuttanut M1:n käyttäytymiseen, ja hän oli nähnyt oikeudekseen kohdella naisia itseään miellyttävällä tavalla: “et nyt mä käyn sitä vähä ja iha sama hänen tunteistaa”. Toisaalta M1 osoitti tekstiotteessa alkaneensa irtautumaan tästä mieskuvasta, sillä hän loi mieskuvaa käyttäen imperfektiä. Lisäksi hän ilmaisi suoraan, että hänen ajattelutapaansa oli tullut muutosta, minkä hän kokikin positiivisena asiana. Rakennettuun mieskuvaan T1 vastasi ainoastaan minimipalautteella, osoittaen mahdollisesti ymmärrystä sekä halua kuulla lisää aiheesta. Tämän jälkeen T2 ohjasi keskustelun muille ryhmäläisille, liittäen samalla naisen objektina olon sukupuolirooleihin. Tämän jälkeen M1:n luomaa mieskuvaa ei kuitenkaan käsitelty istunnon aikana, vaan aihe siirtyi toisaalle.

3.6 Perinteisen miesmallin vastustaja

Perinteisen miesmallin vastustaja -diskurssia luonnehtii turhautuminen perinteiseksi määriteltyjä miehisiä asioita kohtaan. Tämä diskurssi voidaan nähdä siis vastareaktion perinteiselle maskuliinisuuskäsitykselle sekä yleiselle sukupuoli- jaottelulle. Tämä diskurssi korostaa yksilöllisiä eroja mieltymyksissä, hyläten ajatuksen sukupuolen vaikutuksesta. Tämän diskurssin muodosti yksi aineisto-ote.

Istunto 4: aika 1:10:08

T1: Ootko sä enemmän vai vähemmän mies, vai yhtäläinen mies ku ennenki nyt ku sä puhut näitä asioita?

M1: No en mä tiä, mul on vähän ehkä tullu se semmonen, et tarviiko sitä mikää niinku mies ollakkaa, tai tarviiko sitä milläänlailla ees mitata, et.

M2: Nykyäänhä ollaa henkilöitä.

((naurua))

(...)

T2: Saisko olla myös mies, joka puhuu, pystyy puhumaan tunteista tai pystyy pohtii tällaisia asioita?

M1: Nii. Nii, vaikka semmonen. Et ehkä mulle on tullu semmonen vähän, semmonen vastareaktio niinku kaikkee semmosta kohtaa, mitä pidetään semmosena perinteisesti niinku miehekkäänä ja semmosena. Et mulla on aina vähän semmonen, et en mä esimerkiksi käy niinku metsällä. (...)

T2: Se on tullu tässä kohtaa jotenki, tai viime vuosina jotenki, et jotenki niihi semmosii perinteisii miehisii juttuihi, nii otat vähän etäisyyttä, tai.

M1: Nii, et en mä vaa niinku just henkilökohtaisesti haluu tehdä semmosia.

T2: Mm.

(...)

T1: Nii mä aattelen, et, mä vaan kuulen, et se on kokonaisvaltasempaa elämää, siin on niinku enemmän jotenki elämässä kiinni ja lupa kokee, kokee tätä elämää niinku kokonaisvaltasemmin.

T2: Mm, niinpä.

M1: Nii ja et ei tarttis olla semmosessa muotissa millään lailla, et sais niinku ihan tehdä mitä tykkää sukupuolesta välittämättä.

T2: Kyllä.

T1: Mm. Toi kuulosti aika miehekkäältä.

((naurua))

M1: Nii.

Yllä olevassa otteessa M1 rakensi perinteisen miesmallin vastustaja -diskurssia. Hän kertoi, kuinka oli jo pidemmän aikaa kokenut, ettei perinteisesti maskuliiniseksi mielletyt asiat olleet häntä varten. M1 näki, ettei sukupuolen kuuluisi määrittää elämää, vaan ihmiset pitäisi sen sijaan nähdä yksilöinä. T1 tarjosi uutta näkökulmaa, samalla haastaen M1:n maskuliinisuuskäsitystä, kysyessään voiko olla samanaikaisesti mies sekä kyetä puhumaan tunteistaan. M1 hyväksyi tämän ja jatkoi mieskuvan rakentamista kertomalla vältelleensä perinteisesti maskuliinisia asioita. Rakennettuun mieskuvaan T2 vastasi uudelleenmuotoillen miehen kertomaa, tarkistaen samalla ymmärtäneensä oikein. Otteen loppupuolella T1 validoi M1:n kokemuksta sekä rohkaisi tämän irtautumista perinteisestä miehen mallista. Samalla hän toi puheessaan ilmi myös uuden näkökulman: perinteisen miesmallin vastustaminen onkin tosiasiasa hänen mielestään “aika miehekästä”. Uuden näkökulman tarjontapuheen voi nähdä myös osin haastavan M1:n käsitystä siitä, mikä on miehekästä.

3.7 Yhteenveto terapeuttien vastaustavoista

Rakennettuihin mieskuviin terapeutit vastasivat käyttäen minimipalautetta, uudelleenmuotoilua, itsetuntemuksen edistämispuhetta, uuden näkökulman tarjontapuhetta, konfrontaatiota, naurua sekä aiheen vaihtoa/sivuuttamista. Lisäksi useassa otteessa terapeutit osallistuivat vastauksillaan mieskuvien konstruointiin, tai liittivät ryhmäläisten keskusteluun miessukupuoleen. Määrällisesti aineistossamme ilmeni eniten minimipalautetta, mutta tätä käytettiin pääosin muiden vastausten ohessa, ilmaisuna terapeutin hyväksynnästä tai kannustuksena jatkamaan kerrontaa. Muutamassa otteessa minimipalautte jäi myös ainoaksi vastaustavaksi. Minimipalautteen jälkeen terapeutit hyödynsivät eniten uudelleenmuotoilua, uuden näkökulman tarjontapuhetta sekä itsetuntemuksen edistämispuhetta. Itsetuntemuksen edistämispuhe sekä uuden näkökulman tarjontapuhe esitettiin erilaisin muodoin: toteamusten, avoimien kysymysten sekä suljettujen kysymysten avulla. Näitä myös edelsi usein ryhmäläisen puheen uudelleenmuotoilu. Uuden näkökulman tarjontapuhe ilmaistiin usein varovaisesti, vaikka suuri osa puheesta esitettiin suljettuina kysymyksinä.

Terapeutit hyödynsivät siis vastauksissaan pääsääntöisesti supportoivaa työtettä. Supportiota olikin havaittavissa jokaisessa mieskuva -diskurssissa. Sen sijaan konfrontoivaa työtettä hyödynnettiin hyvin vähän rakennettuihin mieskuviin vastatessa. Rakennetun mieskuvan haastamista oli havaittavissa vain osassa tunteistaan puhumattoman miehen, ylivoimaisen miehen sekä

perinteisen miesmallin vastustajan diskurssien aineisto-otteissa. Konfrontaatio yhdistyi myös osassa vastauksissa uuden näkökulman tarjontapuheeseen, kuten perinteisen miesmallin vastustaja - diskurssissa. Terapeuttien tuottamat konfrontaatiot esitettiin uuden näkökulman tarjontapuheen sekä itsetuntemuksen edistämispuheen tavoin sensitiivisesti. Terapeuttien vastaustavat olivat joidenkin mieskuva -diskurssien osalta erittäin vähäsanaisia, mikä näkyikin tuloksissa minimipalautteen ylliedustuksena. Yhdessä aineisto-otteessa rakennettuun mieskuvaan ei vastattu ollenkaan, ja muutamassa otteessa terapeutit keskittyivät väkivallan konkretisointiin mieskuvien käsittelemisen sijaan.

4. POHDINTA

4.1 Tulosten pohdinta

Ensimmäisen tutkimuskysymyksemme mukaisesti tutkimme diskurssianalyysin keinoin millaisia mieskuvia lähisuhdeväkivaltaa käyttäneet miehet rakentavat puheessaan ryhmämuotoisessa lähisuhdeväkivallan interventio-ohjelmassa. Havaitimme aineistosta yhteensä kuusi erilaisia mieheyttä koskevaa diskurssia: tunteistaan puhumaton mies, mies vastuussa, ylivoimainen mies, kunniakas mies, naisia alistava mies sekä perinteisen miesmallin vastustaja. Toisella tutkimuskysymyksellämme selvitimme, miten terapeutit vastaavat rakennettuihin mieskuviin. Rakennettuihin mieskuviin terapeutit vastasivat vaihdellen eri vastaustapoja, kuten minimipalautetta, uudelleenmuotoilua, itsetuntemuksen edistämispuhetta, uuden näkökulman tarjontapuhetta, konfrontaatiota, naurua sekä aiheen vaihtoa/sivuuttamista. Eniten terapeutit hyödynsivät minimipalautetta, uudelleenmuotoilua, itsetuntemuksen edistämispuhetta sekä uuden näkökulman tarjontapuhetta.

Löytämämme mieskuvat olivat pääsääntöisesti verrattavissa perinteiseen maskuliinisuuteen (ks. Jokinen 2010; Krivoshekov ym., 2023; Ronkainen, 2017) sekä hegemoniseen maskuliinisuuteen (ks. Connell, 1987; Donaldson, 1993; Durfee, 2011; Jokinen, 2010), jotka pitävät yllä maskuliinisen miehen ylivaltaa (ks. Connell, 1987; Eerola & Pirskanen, 2021). Myös normatiivisista maskuliinisuuskäsityksistä ja hegemonisesta maskuliinisuudesta irtautumista oli

havaittavissa, osoittaen tarvetta inklusiivisemmalle mieskuvalle. Terapeuttien vastaustavoissa korostui supportoiva työote, eli he painottivat ryhmäläisten tukemista sekä empatian osoittamista. Terapeuttien toteuttamaa konfrontaatiota, eli rakennettujen mieskuvien haastamista ja kyseenalaistamista, havaitsimme aineistosta vain muutaman otteen yhteydessä. Terapeutin toteuttamalla haastamispuheella voidaan edistää väkivallan tekijöiden irtautumista haitallisista käsityksistä mieheydestä, minkä vuoksi sitä tulisi hyödyntää enemmän tekijäinterventioissa.

4.1.1 mieskuvien pohdinta

Löytämämme mieskuvat nojautuivat perinteisiin maskuliinisuuskäsityksiin sekä hegemoniseen maskuliinisuuteen. Etenkin perinteiseen maskuliinisuuteen lukeutuvat piirteet, hallitsevuus, voima ja kontrolli (Jokinen, 2010), toistuivat useassa mieskuvassa. Tämä pitää sisällään “machouden” ihannoinnin, eli halun olla voimakkain ja hallitsevin suhteessa muihin miehiin tai naisiin (Mosher & Sirkin, 1984). Näitä piirteitä oli nähtävissä erityisesti mies vastuussa, ylivoimainen mies, kunniakas mies ja naisia alistava mies -diskursseissa. Esimerkiksi mies vastuussa -diskurssissa voidaan nähdä miehen hallitsevuuden piirteitä, sillä diskurssissa mieheyteen liitetään rooli perheen päänä olemisesta. Miehellä on siis hallinta, täten myös vastuu, perheen toiminnasta. Puolestaan ylivoimainen mies -diskurssi perustuu täysin miehen voiman sekä paremmuuden korostamiseen. Ylivoimaisen miehen ja mies vastuussa -diskurssit heijastelevatkin vahvasti perinteisiä sukupuolirooleja ja tuovat samalla ilmi yhteiskunnan odotuksia miehille. Länsimaissa idealisoitua mieskuvaan kuuluu miehen näkeminen naista fyysisesti voimakkaampana, perheen puolustaminen, menestyminen taloudellisesti sekä perheen elättäminen (Jokinen, 2000).

Edellä mainitut valtaan, voimaan ja hallitsevuuteen kietoutuneet mieskuvat voivat kielen diskursiivisen luonteen vuoksi muokata myös todellisuutta, ja pitää yllä sukupuolten välisiä valtasuhteita (ks. Jokinen ym. 2016; Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Toisin sanoen nämä puhunnan tavat, jotka korostavat maskuliinisuuden ylivoimaisuutta suhteessa feminiinisyteen, voivat ylläpitää maskuliinisen miehen ylivaltaa sekä patriarkaalista yhteiskuntarakennetta. Tämä näkemys miessukupuolen paremmuudesta ja arvokkuudesta olikin keskeisessä roolissa etenkin kunniakkaan ja naisia alistavan miehen mieskuvissa. Toisaalta myös ylivoimaisen miehen diskurssin fyysisen voiman korostaminen suhteessa naisiin voi vaikuttaa edelleen muidenkin maskuliinisten piirteiden

mieltämiseen parempina. Jos edellisen kaltaisiin haitallisiin, maskuliinisuuden ylivoimaisuutta korostaviin, puhunnan tapoihin ei puututa, ei miesten asenteet feminiinisyyttä ja naisia kohtaan tule muuttumaan.

Maskuliinisuuteen keskeisesti kuuluvat piirteet järkipäisyys (Grönfors, 1994), tunteiden kontrolli (Jokinen, 2010) sekä tunteiden ilmaisemiseen ja tunnistamiseen liittyvät vaikeudet (Eerola & Pirskanen, 2021) tulivat vahvasti esiin löytämässämme mieskuvissa. Erityisesti tunteistaan puhumattoman miehen diskurssi kiteytyi juuri näihin piirteisiin. Tunteistaan puhumattoman miehen diskurssi olikin tulososiomme laajin, osoittaen tunteiden näyttämisen ja käsittelemisen vaikeuden olevan yleistä Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän miehillä. Toisaalta järkipäisyys ja tunteiden kontrolli ovat nähtävissä myös mies vastuussa -diskurssissa, jossa miesten elämää näytti määrittävän mieheyden vaatimukset, eikä emotionaalisuudelle annettu naisten tavoin tilaa. Järkkymättömyys sekä rationaalisuus ovatkin länsimaisen miehen ideaaleja (Jokinen, 2000), ja myös suomalaisen miehen kuvaan kuuluu puhumattomuus sekä jurous (Markkola ym., 2014).

Myös hegemonisen maskuliinisuuden piirteet, kuten naisten näkeminen seksuaalisina objekteina (Carrigan ym., 1985), naisten kontrolloiminen ja kilpailullisuus (Connell, 1987) sekä haluttomuus myöntää omaa heikkouttaan (Brittan, 1989), ovat nähtävissä löytämässämme mieskuvissa. Hegemonista maskuliinisuutta näyttäytyi eniten naisia alistavan miehen diskurssissa, jossa nainen nähdään miehen kontrollissa olevana, jopa seksuaalisena, objektina. Naisten alistaminen itsessään on myös hegemonisen maskuliinisuuden piirre (Carrigan ym., 1985). Puolestaan kilpailullisuus korostui ylivoimaisen miehen diskurssissa. Tätä ei tietääksemme ole aiemmissa suomalaisissa väkivaltaisten miesten sukupuolikuviin liittyvissä tutkimuksissa havaittu, vaikka se kuuluukin keskeisesti hegemoniseen maskuliinisuuteen. Kilpailullisuuden piirteen voidaankin ajatella johtavan myös vaikeuteen näyttää omaa heikkouttaan. Oman heikkouden myöntämisen vaikeutta näkyi myös kunniakkaan miehen sekä tunteistaan puhumattoman miehen diskurssissa. Lisäksi tunteistaan puhumattoman miehen diskurssiin nähdään liittyväksi hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluva vaikeus ilmaista muita tunteita kuin vihaa (ks. Brittan, 1989)

Tuloksemme saavat tukea aikaisemmista väkivaltaisten miesten mieskuvatutkimuksista. Esimerkiksi ylivoimaisen miehen diskurssi saa tukea Hautalan & Kallion (2023) sekä Kovasen (2016) tutkimuksista, joissa havaittiin etenkin miesten fyysiseen voimaan ja vahvuuteen liittyviä puhunnan tapoja. Myös mies vastuussa -diskurssiin vertautuvia tuloksia on löydetty samaisissa tutkimuksissa. Näissä miehen tehtäviksi asetettiin perheen auktoriteettina (Hautala & Kallio, 2023; Kovanen, 2016) sekä perheen elättäjänä (Kovanen, 2016) toimiminen. Aikaisemmista tutkimuksista on löydetty myös

tunteiden hallinnan sekä tunteiden säätelyn ongelmia käsittäviä mieskuvia (ks. esim. Hautala & Kallio, 2023; Kovanen, 2016; Tager ym. 2010). Esimerkiksi Hautalan & Kallion (2023) *soturi vai nössö* -diskurssi sekä Kovasen (2016) *maskuliininen mies* -diskurssi, joita luonnehtii muun muassa kovuus ja tunteiden kontrolli, ovat verrattavissa tunteistaan puhumattoman miehen diskurssiin. Puolestaan naisia alistavan miehen diskurssi on rinnastettavissa van Niekerkin & Boonzaierin (2016) tutkimuksen *miehisen dominanssin ja paremmuuden* -diskurssiin (*discourse of male dominance and superiority*), joka oikeuttaa miehen dominanssia ja paremmuutta suhteessa naiseen. Lisäksi Kovasen (2016) tutkimuksessa löytynyt naisten itse luoma naiskuva *alistuva nainen*, antaa naisia alistavan miehen diskurssillemme tukea. Alistuva nainen -diskurssissa naiset kuvasivat oppineensa “ottamaan alisteisen aseman miesten ilmaistessa auktoriteettiasemaansa joko sanallisesti tai fyysisesti uhkaamalla” (s. 26). Lähisuhdeväkivallan kontekstissa naisen alisteinen asema suhteessa mieheen näyttäisi siis vallitsevan niin miesten kuin naistenkin puhunnoissa.

Perinteisen miesmallin vastustajan diskurssiin vertautuvia tuloksia ei tietääksemme ole aikaisemmissa väkivallan tekijöiden mieskuvatutkimuksissa löydetty. Hautalan & Kallion (2023) tutkimuksessa naisen rakentama *nykyaikainen mies* -diskurssi, jota luonnehtii miehen lempeys ja tasa-arvoiset roolit kotona, omaa kuitenkin jossain määrin samanlaisia piirteitä. Huomattavana erona on kuitenkin se, että meidän tutkimuksessamme väkivaltainen mies on itse rakentanut kyseisen mieskuvan. Myöskään kunniakkaan miehen diskurssiin vertautuvia tuloksia ei ole tuotu ilmi muissa suomalaisissa väkivallan tekijöiden sukupuolikuviä koskevissa tutkimuksissa. Toisaalta kunniakkaan miehen diskurssin kuvatessa miehen sosiaalista asemaa yhteiskunnassa, voidaan sen ajatella kumpuavan patriarkaalista asenteista: mies on arvokkaampi kuin nainen (Eerola & Pirskanen, 2021). Ulkomaisissa tutkimuksissa väkivaltaisten miesten kunniakäsitystä on kuitenkin tutkittu runsaasti (ks. esim. Brown ym., 2018; Rodríguez-Espartal, 2021).

Näemme erittäin tärkeäksi löydöksi, että väkivaltaisten miesten mieskuvat tukeutuvat pääosin perinteisiin maskuliinisuuskäsityksiin sekä hegemoniseen maskuliinisuuteen. Tämä osoittaa, että tutkimuksemme kaltaisilla mieskuvilla voi olla yhteys väkivallan käyttöön. Hegemoninen maskuliinisuus on aikaisemmin liitetty väkivaltaisuuteen (ks. Connell & Messerschmidt, 2005). On myös huomioitava, että väkivalta itsessään on maskuliinista (Husso, 2016), ja väkivallalla voidaan rakentaa omaa maskuliinisuuttaan (van Niekerk & Boonzaier, 2016). Halu korostaa ja osoittaa omaa maskuliinisuuttaan asettaa siis riskin väkivallan käytölle. Ryhmään osallistuneet miehet myös itse monessa otteessa yhdistivät mieheyttä koskevat puhunnan tapansa väkivallan käyttöön. Tämä on Partasen (2008) tutkimustulokseen verrattuna uusi löydös. Toisaalta Partasen aineisto on vuosilta

1996–2000, ja meidän on vuosilta 2017–2019. Tulosten eroavaisuus voi siis mahdollisesti johtua yleisen keskustelukulttuurin muutoksesta, jossa feminismi ja maskuliinisuuskäsitykset ovat saaneet entistä enemmän tilaa miesten puhunnoissa (ks. Van Laar ym., 2024) – miehillä voi itsellään olla enemmän tietoa aiheesta.

Mieskuvien ja väkivallan välinen yhteys on monisyinen, ja voimme nähdä mieskuvien vaikuttavan väkivaltaan lukuisin eri reitein. Esimerkiksi puutteellisilla tunteiden käsittelytaidoilla, sisältäen tunnetilojen tunnistamisen, tunnesäätelyn ja tunteiden hyväksymisen, on yhteys fyysiseen aggressiivisuuteen ja väkivallan käyttöön (Garofalo ym., 2018). Myös lukuisissa väkivallan interventio-ohjelmissa painotetaan tunnetaitojen opettelua (Arias ym., 2013; Bouchard & Wong, 2021; McGinn ym., 2020), ja myös Vaihtoehto väkivallalle -ryhmässä kannustetaan tarkastelemaan oman heikkouden ja avuttomuuden tunteiden käsittelemisen vaikeutta (Holma ym. 2005). Nämä voivat osaltaan selittää sitä, miksi tunteistaan puhumattoman miehen diskurssi on tulososiomme laajin. Yksi aineistomme miehistä itsekin kuvasi puhunnassaan, kuinka miehet “ennemmin painivat kuin keskustelevat”, viitaten väkivallan olevan miehille luontaisempi ratkaisu kuin ristiriidoista keskusteleminen.

Naisia alistavan miehen diskurssiin kuuluva naisten objektointi sekä piittaamattomuus heidän oikeuksistaan asettaa näkemyksemme mukaan suuren riskin lähisuhdeväkivallan käytölle, sillä feministisen viitekehyksen mukaan lähisuhdeväkivallassa on kyse naisten alistamisesta (Holma, 2005). Diskurssin ensimmäisessä aineisto-otteessa mies kuvaa, kuinka naisen paikka on “nyrkin ja hellan välissä”, mikä itsessään jo osoittaa mieskuvan mahdollisen yhteyden väkivaltaan. Dobashin ja Dobashin (1977; 1978, viitattu lähteessä Archer, 1995) näkemyksen mukaan vaimon pahoinpitely on ollut yhteiskunnallisesti hyväksytty ja samalla jopa toivottu patriarkaalisesta perhejärjestelmän osa jo vuosisatojen ajan. Aineisto-otteessa mies kertoo oman “miehen mallin” olevan hänellä vuosisatojen takaa. Tällä puhunnalla mies voikin viitata patriarkaalisiin käsityksiin sukupuolten välisistä rooleista ja samalla myös yhteiskunnallisesti hyväksytyyn lähisuhdeväkivaltaan. Lisäksi tähän diskurssiin keskeisesti kuuluva seksismi on Herreron ym. (2017) mukaan yhteydessä väkivallan hyväksymiseen, vaikuttaen mahdollisesti myös väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

Myös kunniakkaan miehen diskurssi on vahvasti yhteydessä väkivaltaan, sillä väkivalta johtuu usein miehisyteen tai sosiaaliseen asemaan kohdistuvista uhkista, joita voi olla esimerkiksi julkinen nöyryyttäminen tai puolison uskottomuus (Vandello & Cohen, 2008). Kunniakkaan miehen diskurssissa mies tuokin itse puheessaan ilmi mieltävänsä muiden mahdollista mielipidettä parisuhteen päättymisestä, tuoden esille miehen julkisen nöyryytyksen pelon. Otteessa mies myös

kuvasi uhkaavan käyttäytymisensä olevan “puolustusreaktio” kunnian menetykselle. Mies siis perusteli käyttäytymistään kunnian palauttamisella. Aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet miehisen kunniakäsityksen olevan yhteydessä naisten kokemaan väkivaltaan (Brown ym., 2018; Rodríguez-Espartal, 2021). Rodríguez-Espartal (2021) on myös havainnut miesten perustelevan väkivaltaisuuttaan kunnian menetyksellä, erityisesti silloin kun nainen on vaikuttanut miehen maineen menetykseen. Kunniaväkivalta voidaankin nähdä yhtenä lähisuhdeväkivallan muotona (Keskinen, 2010), vaikkakin kunniaväkivallan määritelmästä ei ole yksimielisyyttä (Hong, 2017).

Myös ylivoimaisen miehen diskurssin voidaan nähdä kietoutuvan väkivaltaan. Diskurssiin liittyy halu valtaan ja paremmuuteen, ja lähisuhdeväkivaltaa voidaankin käyttää vallan ja paremman aseman saavuttamiseen suhteessa naisiin (Keskinen, 2010; Messerschmidt, 1993). Voimakas halu valtaan asettaa riskin väkivallalle, sillä miehet käyttävät väkivaltaa kumppaneitaan kohtaan tilanteissa, joissa he kokevat oman auktoriteettinsa tai valta-asemansa uhatuksi (Dobash & Dobash, 1998). Archerin (1995) mukaisesti väkivalta voidaan nähdä myös keinona vahvistaa omaa ylivaltaansa silloin, kun oma valta on kyseenalaistettuna. Lisäksi fyysisen voiman ero naisen ja miehen välillä on omiaan asettamaan naisen pelkääjän rooliin (Holma ym., 2005). Biologiset erot miesten ja naisten välillä ovat siis tärkeässä roolissa puhuttaessa lähisuhdeväkivallassa, etenkin kun naiset saavat miehiä vakavampia vammoja lähisuhdeväkivallan seurauksena (ks. Anderson, 2002).

Väkivallan ja mieskuvien välinen yhteys nousi esiin myös mies vastuussa -diskurssissa, kun yksi aineistomme miehistä nosti keskusteluun väkivallan olevan urokselle luontaista perheen puolustamisen näkökulmasta. Perheen suojeleminen väkivallan keinoin onkin väkivaltaisten miesten mielestä hyväksytyin väkivallan muoto (Partanen, 2005). Samanaikaisesti tämä tarkoittaa, että mies näkee perheenjäsenensä itseään heikompina osapuolina, jotka kaipaavat suojelua. Stereotyyppinen rikoksen uhri nähdäänkin yhteiskunnassa heikkona ja passiivisena (Walklate, 2007, viitattu lähteessä Heber, 2017), mikä pätee myös yleiseen naiskuvaan (Heber, 2017). Näin ollen mies vastuussa -diskurssin käsitys naisesta heikompana voi vaikuttaa lähisuhdeväkivallan käyttöön. On myös huomionarvoista, että kyseisestä mieskuvasta huolimatta ryhmään osallistuneet miehet ovat olleet väkivaltaisia lähisuhteissaan. Tämä voisi heijastaa puolustamiseen tarkoitetun väkivallan laajenevan myös perheen sisäiseen väkivaltaan. Tätä pohdintaa tukeekin Kaufmanin & Hearnin töihin pohjautuva Jokisen (2017) väkivallan vinoneliö, jonka perusteella väkivallan eri muodot tukevat toisiaan, ja esimerkiksi miesten keskinäiseen väkivaltaan vaikuttamalla voitaisiin vähentää myös naisiin kohdistunutta väkivaltaa. Voisikin pohtia, madaltuuko kynnyksensä käyttämään väkivaltaa lähisuhteissaan, jos väkivaltaa käyttää muissa konteksteissa.

Vaikka tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää millaisia mieskuvia tekijäintervention miehet rakentavat puheessaan, tuli aineistossamme myös esiin, mitä kautta nämä mieskuvat opitaan. Osin nämä mieskuvat nähdään biologian myötä miessukupuoleen luonnollisesti kuuluviksi. Tämä tuli esiin etenkin ylivoimaisen miehen -diskurssissa, jossa mies toi puheessaan esiin pitävänsä naaraan puolustamista “evolutiivisena” sekä “sisäsyntyisenä”. Toisaalta mies vastuussa -diskurssin aineistotteessa miehet rakensivat yhdessä kuvaa miehestä, joka “vaatii pojan miesten maailmaan”, eli miesten vastuussa oleminen voidaan nähdä olevan opittua. Miehet siis itse omalla puheellaan pitävät yllä tätä miehen roolia perheen elättämisestä ja suojelemisesta. Tämä voi näkemyksemme mukaan vaikuttaa miesten itselleen asettamiin odotuksiin, lisäten esimerkiksi heidän kokemiaan suorituspaineita.

Tunteistaan puhumattoman miehen diskurssissa miehet toivat puheessaan myös useaan otteeseen esiin, kuinka “mies ei itke” -malli on opittu vanhemmilta. Lisäksi mies vastuussa -diskurssissa mies kuvasi, kuinka kyseinen mieskuva on vaikuttanut hänen omassa lapsuudessaan sekä myös nykyisin omien lasten kasvatukseen: “tyttöjä rakastetaan ja poikia kasvatetaan”. Nämä viittaavat kyseisten mieskuvien välittyvän eteenpäin kasvatuksen myötä, ja koskevan näin myös edeltäviä sukupolvia. Tunnetaidot opitaankin jo lapsuudessa, ja vanhemmat ovat taitojen opettelussa keskeisessä asemassa (Morris ym., 2017). Näemme, että jo lapsuudessa opitut mieskuvat, jotka korostavat miesten tehtäviä tai suoriutumista, sallivan tunneilmaisun sijaan, voivat vaikuttaa niiden ilmenemiseen aikuisuudessaakin. Tunteistaan puhumattoman miehen diskurssi oli tulostemme laajin, ja näemme tämän indikoivan laajempaa yhteiskunnallista uskomusta suomalaisten miesten tunteistaan puhumattomuudesta sekä tunteiden näyttämisen häpeällisyydestä.

Vaikka löytämämme mieskuvat tukeutuivat pääosin hegemoniseen maskuliinisuuteen ja liittyivät täten lähisuhdeväkivallan käyttöön, oli usean mieskuvan yhteydessä nähtävissä myös mieskuvista irtautumista. Miehet siis tekivät puheessaan eroa itsensä ja kyseisen mieskuvan välille. Mieskuvasta irtautumista oli nähtävillä etenkin tunteistaan puhumattoman miehen diskurssissa, mutta sitä ilmeni myös mies vastuussa sekä naisia alistava mies -diskurssissa. Irtautumiset osoittivat miesten tunnustaneen kyseiset mieskuvat vahingollisiksi, ja tämän miehet toivatkin osassa otteissa puheessaan esiin. Esimerkiksi naisia alistavan miehen diskurssin yhteydessä mies totesi mieskuvaansa “onneksi tulleen muutosta” ja “hyvä niin”. Irtautumiset tapahtuivat osin terapeutin avustuksella, mutta useassa otteessa myös miehen oman pohdinnan seurauksena. Joidenkin aineistotteiden puhunnoissa tuli esille ristiriita, jossa mies samanaikaisesti konstruoi mieskuvaa, sekä kertoi myös irtautuneensa siitä. Vahingollisista mieskuvista irtautuminen ja poisoppiminen näyttäisi siis

olevan haastavaa. Tähän voi osaltaan vaikuttaa sosiaalinen paine toimia sukupuolinormien mukaisesti (ks. Egan & Perry, 2001). Toisaalta Jokisen (2010) näkemyksen mukaan hegemonista maskuliinisuutta tuetaan osin myös tiedostamattomasti sen ollessa “luonnollinen tila” yhteiskunnassamme sekä sen tuodessa huomattavia etuja miehille (s. 132).

Tutkimuksessamme miesten puheessa oli nähtävissä toive vapaammille mieskuville, jotka eivät rajautuisi vain perinteisiin maskuliinisuuskäsityksiin ja hegemoniseen maskuliinisuuteen. Etenkin perinteisen miesmallin vastustaja -diskurssissa kiteytyy tarve mieskuvalle, jossa mies voisi samanaikaisesti olla mies sekä omata feminiinisiä piirteitä. Vaikka otteen mies on uskaltanut ottaa etäisyyttä perinteisesti miehiseksi määriteltyihin asioihin, nousee puhunnassa esiin yleiset käsitykset ja uskomukset miehekkäistä asioista – mieheyden käsitteestä pitäisi luopua, jos näitä tavoitteita ei suoriteta. Tämä onkin verrattavissa Jokisen (2000; 2010) näkemykseen, kuinka maskuliinisuuteen ei liitetä mitään feminiinistä, ja kuinka yksilö on sitä enemmän mies, mitä enemmän hän omaa maskuliiniseksi määriteltyjä piirteitä. Rossin (2003) tutkimuksen kaltaisesti mieskuvat näyttävät puheessa siis edelleen hyvin tiukkoina.

Perinteisiin maskuliinisuuskäsityksiin onkin tullut murros 2000-luvulla, kun Anderson (2009, viitattu lähteessä Anderson & McCormack, 2016) kehitti inklusiivisen maskuliinisuuden teorian. Inklusiivisen maskuliinisuuden myötä nuoret miehet välttelevät väkivaltaa sekä omaksuvat piirteitä ja toimintoja, jotka ovat aiemmin luokiteltu feminiiniseksi (Anderson & McCormack, 2016). Uusi miessukupuolvi rakentaa siis maskuliinisuutta, joka ei enää perustu vain hegemoniselle tai perinteiselle maskuliinisuudelle. Inklusiivisen maskuliinisuuden teoriaa ei kuitenkaan suomalaisessa miestutkimuksessa ole juurikaan hyödynnetty (Aho ym., 2021). Onkin siis mahdollista, että tutkimuksessamme ilmennyt tarve sallivammalle mieskuvalle on seurausta tästä uudeltaisesta, pehmeämmästä, maskuliinisuudesta. Näemme miesten irtautumiset haitallisista mieskuvista erittäin merkittäviksi, sillä uudeltaiset maskuliinisuuden muodot tulevat hallitsevaksi vain, jos osan maskuliinisuuksista hylkää (Jokinen, 2010). Haitallisista mieskuvista irtautuminen on myös tärkeää, jotta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän tavoite, uudeltaisen maskuliinisen identiteetin luominen (Holma & Laitila, 2001; Holma ym., 2006), mahdollistuu.

4.1.2 vastaustapojen pohdinta

Tutkimuksessamme halusimme selvittää, miten väkivaltaisten miesten rakentamiin mieskuviin vastataan, eli millä tavoin puhunnan tapoja tuetaan tai miten niitä pyritään murtamaan terapeuttien toimesta. Halusimme myös selvittää, tarjotaanko miehille vaihtoehtoisia puhunnan tapoja. Terapeuttien vastaustapojen tarkkarajainen luokittelu on niiden subjektiivisuuden vuoksi haastavaa, minkä myös Hill (1986) on todennut. Myös Liikamaa & Tantarimäki (2005) tunnistavat, ettei terapeuttien puhunnan tapojen luokittelu ole yksiselitteistä, vaan niissä esiintyy päällekkäisyyttä. Osassa vastauksista terapeutit myös hyödynsivät samanaikaisesti useampaa vastaustapaa, minkä vuoksi osaa vastauksia ei voi luokitella tarkasti vain yhteen vastaustapaluokkaan. Mieskuviin vastaamisen ohella terapeutit osallistuivat useasti myös mieskuvien konstruoimiseen, mikä edelleen vaikeutti vastaustapojen luokittelua. Toisaalta konstruoimiseen osallistuminen voidaan nähdä osoituksena ymmärryksestä ja empatiasta. Tuloksia tulkittaessa on tärkeää havaita, että terapeuttien vastaustapoihin on vaikuttanut konteksti sekä tilanne. Esitetty aineisto-ote on aina vain pieni osa puhunnasta sekä koko istunnosta.

Terapeutit hyödynsivät vastauksissaan useita eri vastaustapoja. Itsetuntemuksen edistämispuheella terapeutit lisäsivät ryhmäläisten ymmärrystä omista tunteistaan ja kokemuksistaan sekä loivat yhteyttä muun muassa mieskuvien sekä lapsuuden välille. Näin ollen itsetuntemuksen edistämispuhetta esiintyikin usein silloin, kun terapeutti osallistui mieskuvan konstruoimiseen. Uuden näkökulman tarjontapuheella terapeutit antoivat esimerkiksi uusia määritelmiä miehekkyydelle sekä liittivät uusia tarkastelutapoja ja lisäselityksiä miesten kokemuksiin. Esimerkiksi istunnossa 18 terapeutti liitti ylivoimaisen miehen puhunnan tapaan vallan sekä kilpailullisuuden käsitteet. Uuden näkökulman tarjontapuhetta sekä itsetuntemuksen edistämispuhetta edelsi usein uudelleenmuotoilu, joka voidaan nähdä toimivan perusteluna terapeutin vastaukselle. Terapeutti tekee siis omaa ajatteluaan näkyväksi toistaen ensin miehen sanoman, ja tämän jälkeen liittäen omaa näkemystään keskusteluun. Toisaalta Liikamaa & Tantarimäki (2005) ovatkin kuvanneet itsetuntemuksen edistämispuheessa ja uuden näkökulman tarjontapuheessa yleisenä terapeutin pyrkimyksenä olevan asiakkaiden ajatteluprosessin edistäminen.

On huomioitavaa, että uuden näkökulman tarjontapuhe voi toimia myös keinona lisätä itsetuntemusta. Jos terapeutin tarjoama näkökulma hyväksytään miesten toimesta, voi se lisätä miehen ymmärrystä omasta itsestään, tunteistaan sekä omasta persoonallisuudestaan. Tässä kontekstissa itsetuntemuksen edistämispuhe sekä uuden näkökulman tarjontapuhe olivat siis

suhteellisen vaikea erottaa toisistaan. Ryhmäintervention kontekstissa, jossa tavoitteena on rakentaa uudenkaltainen maskuliininen identiteetti, uudet näkökulmat koskivat usein miesten minuutta, lisäten näin ollen myös heidän itsetuntemustaan. Liikamaan & Tantarimäen (2005) luokittelemat neljä erilaista terapeutin puhunnan tapaa ei olekaan löydetty tietyn keskusteluaiheen alta, vaan yleisesti koko ryhmäistunnon sisältä.

Terapeutit hyödynsivät vastauksissaan eniten minimipalautteita. Tämä on ymmärrettävää, sillä niiden avulla osoitetaan ymmärrystä sekä rohkaistaan jatkamaan puhetta (ks. Hill, 1986; Silverman, 1997). Toisaalta osassa otteissa minimipalautteet jäivät ainoaksi vastaustavaksi. Tämän näemme osin haitalliseksi, sillä minimipalautteiden myötä puhunnan tapaa ei haasteta, vaan vahingolliset mieskuvat voivat jäädä voimaan. Terapeutit hyödynsivät vastauksissaan myös paljon avoimia ja suljettuja kysymyksiä. Näemme, että avointen kysymysten käyttäminen on suotavaa, sillä niihin ei ole olemassa oikeaa vastausta (ks. Hill, 2020, viitattu kohteessa Williams, 2023). Näin ollen niihin voidaan vastata vapaammin. Toisaalta väkivaltatyö eroaa muusta terapeuttisesta työskentelystä (Liikamaa & Tantarimäki, 2005), ja vaatii näin ollen suurempaa ohjausta. Näemmekin, että suljetuilla kysymyksillä ryhmän tavoitteet voivat olla helpommin saavutettavissa, sillä suljetut kysymykset vaativat yleensä tarkemmin määriteltyjä vastauksia (ks. Williams, 2023).

Tulostemme perusteella terapeuttien vastaustavoissa oli havaittavissa suhteellisen vähän konfrontaatiota. Tapahtunut konfrontaatio ei myöskään Liikamaan & Tantarimäen (2005) mukaisesti selkeästi ilmaissut terapeuttien olevan eri mieltä asiakkaan kanssa, vaan tapahtuneet haastot olivat suhteellisen varovaisia. Konfrontaation vähyys on väkivallan tekijöille suunnatun intervention kontekstissa mielenkiintoinen löydös, sillä ryhmämuotoisessa väkivaltatyössä konfrontaatio on yleinen työskentelytapa (Liikamaa & Tantarimäki, 2005). On siis mahdollista, että väkivaltatyössä konfrontaatiota käytetään enemmän muiden teemojen yhteydessä, esimerkiksi kun puheenaiheena on väkivalta. Toisaalta supportin painottaminen on terapeuttisen allianssin kannalta tärkeää, sillä liika konfrontaatio voi herättää asiakkaissa vastustusta ja johtaa jopa terapeuttisen allianssin katkeamiseen (ks. Murphy & Baxter, 1997). Näemme kuitenkin, että konfrontaation tärkeys väkivaltatyössä tulee esille etenkin istunnon 9 aineisto-otteessa, jossa terapeutti haastaa miehen mieskuvan paikkaansa pitävyyden, minkä seurauksena mies kertookin irtautuneensa kyseisestä mieskuvasta täysin. Otteessa mies siis vaihtaa puhuntansa suuntaa terapeutin suhteellisen kevyen konfrontaation avulla, mikä korostaa kuinka pienilläkin keinoilla on mahdollista edistää irtautumista haitallisista käsityksistä mieheydestä. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta ryhmäistunnot tarjoavat uuden sosiaalisen

kontekstin harjoittaa uudenlaista puhunnan tapaa. Tämä puhunnan voi yleistyä muihinkin konteksteihin, eritoten kun ryhmä koostuu vertaisista.

Erityisen haitalliseksi koimme sen, että osassa otteissa rakennettuihin mieskuviin ei vastattu lainkaan. Toisaalta vastaamattomuuteen ovat voineet vaikuttaa erinäiset tilannetekijät. Esimerkiksi istunto 7 sisälsi niin pitkän puheenvuoron, että aihe oli kerennyt vaihtumaan terapeutin saadessa puheenvuoron. Toisaalta haitallisten mieskuvien kohdalla terapeutin tulisi mielestämme nostaa mieskuva takaisin keskustelun aiheeksi, ohjatakseen keskustelua kohti ryhmän tavoitetta. Yhdessä otteessa terapeutti lähti myös haitallisesti tukemaan ryhmäläisen naisia alistavan miehen diskurssia (ks. istunto 8), kuvatessaan naisten objektina oloa naisen "rooliksi". Vaikka tämä oli vain yksittäinen vastaus, pätee terapeuttienkin vastaustapoihin kielen todellisuutta rakentava luonne. On myös olennaista tiedostaa, että terapeutti on asiantuntijuutensa puolesta eräänlaisessa auktoriteettiasemassa ryhmäläisiin nähden.

Analyysimme osoittaa, että mieskuvista puhuttiin ryhmässä suhteellisen vähän, sillä 53:sta katsomastamme ryhmäistunnosta vain 18:ssa löytyi mieheyttä koskevia puhunnan tapoja. Monessa tarkemman analyysin ulkopuolelle jääneessä istunnossa tuli esiin maskuliinisuuteen ja mieheyteen perinteisesti miellettyjä käsityksiä, mutta näitä ei kuitenkaan liitetty miesten tai terapeuttien toimesta miessukupuoleen. Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän periaatteena on keskittyä maskuliinisen identiteetin käsittelemiseen, ja päätavoitteena onkin uudenlaisen maskuliinisen identiteetin luominen (Holma & Laitila, 2001; Holma ym., 2006), minkä vuoksi mieskuvat tulisi olla yksi keskeisistä keskustelunaiheista ryhmässä. Terapeutin tulisi siis johtaa keskustelua niin, että ryhmän tavoitteet ovat saavutettavissa. Eli, jos mies ei liitä keskusteluun miessukupuoltaan tai maskuliinisuuttaan, täytyisi terapeutin tehdä se. Näemmekin, ettei ryhmän tavoitteet ole tältä osin täysin toteutuneet. Tämä löydös tukee osin Schrockin & Padavicin (2007) näkemystä, että feministisesti orientoituneiden interventio-ohjelmien tehottomuus johtuu niiden vaikeudesta saavuttaa sisäiset tavoitteensa. Mieheys ja maskuliinisuus tulisi siis ottaa ryhmän puheessa entistä enemmän esille. Toisaalta useassa terapeuttien vastauksessa oli havaittavissa ryhmän toimintaperiaatteiden päällekkäisyyttä. Esimerkiksi puheenvuoroissa, joissa tuli esille mieskuva sekä väkivaltatilanne, päätyivät terapeutit useammin tarttumaan väkivallan konkretisointiin mieskuvan sijaan. Väkivaltaan keskittyminen onkin myös yksi ryhmän periaatteista (Holma ym., 2006; Holma & Laitila, 2001), ja väkivallan konkretisointipuhe on keskeistä ryhmämuotoisessa väkivaltatyössä (Liikamaa & Tantarimäki, 2005).

4.2 Tutkimuksen arviointi

Yhtenä tutkimuksemme eduista voidaan pitää aineistomme ainutlaatuisuutta sekä sen laajuutta. Väkivaltaisten miesten mieskuvia sekä terapeuttien vastaustapoja ei ole aikaisemmin tutkittu Suomessa Vaihtoehto väkivallalle -ryhmässä tai muissa ryhmämuotoisissa tekijäinterventioissa. Tutkimuksemme etuna toimii myös aineistomme luonnollinen konteksti, eli videoidut ryhmämuotoiset keskustelut. Hyödyntämämme aikaisemmat ulkomaiset tutkimukset väkivaltaisten miesten mieskuvista ovat kaikki perustuneet haastatteluihin tai kyselytutkimuksiin (ks. Krivoshchekov ym., 2023; Tager ym., 2010; van Niekerk & Boonzaier, 2016). Laadullisessa tutkimuksessa yksilöhaastattelut ja ryhmäkeskustelut tuottavatkin keskenään erilaista aineistoa (Alasuutari, 2012) ja luonnollinen konteksti on diskurssianalyysissä suositeltavaa (Juhila & Suoninen, 2016). Näemme siis, että tutkimuksemme konteksti on strukturoitua haastattelua vapaampi, minkä johdosta ryhmässä esiin tulleet puhunnan tavat voivat myös olla vapaampia.

Omista mieskuvistaan puhuminen voi olla myös helpompaa, kun keskustelukumppanit ovat vertaisia. Ryhmämuotoisen intervention suurena etuna onkin ryhmäläisiltä saatu vertaistuki, kannustus ja yhteenkuuluvuus (Bouchard & Wong, 2021; Silvergleid & Mankowski, 2006). Ryhmäinterventioon perustuva tutkimuksemme tarjoaa siis uutta ja mahdollisesti suodattamattomampaa tietoa väkivallan tekijöiden mieskuvista, sillä Hautalan & Kallion (2023) sekä Kovasen (2016) tutkimukset perustuvat aineistoihin, joissa miesten kumppanit ovat olleet myös paikalla. Näemme, että naispuolisten kumppanien läsnäolo voi vaikuttaa mieheydestä puhumiseen. Lisäksi tutkimuksemme etuna voidaan pitää myös tutkittavien vapaaehtoisuutta, sillä useimmissa väkivaltaisista miehistä koskevissa ulkomaisissa tutkimuksissa tutkittavat ovat olleet vankilassa tai tuomioistuimen määräämässä hoidossa olevia miehiä (Gottzen, 2019; Holma & Nyqvist, 2017). Tutkimuksemme tuottaa siis uutta tietoa vapaaehtoisesti interventioon hakeutuneiden väkivaltaisten miesten mieskuvista.

Verrattuna aiempiin Suomessa toteutettuihin sukupuolikuvia käsitteleviin tutkimuksiin, emme ottaneet tarkempaan analyysiin puhunnan tapoja, jossa puhetta ei liitetty miehen tai terapeutin toimesta selkeästi sukupuoleen. Tällä tutkimuskriteerillä varmistimme, että liitimme puheen yksilön sijaan juuri sukupuoleen. Samalla varmistuimme ryhmäläisten sosiaalisesta sukupuolesta, joka onkin tärkeä erottaa biologisesta sukupuolesta (Nyqvist, 2001). Tämä lisää tutkimuksemme luotettavuutta sekä sen yleistettävyyttä laajempaan kontekstiin. Lisäksi olemme lähestyneet tutkimuksemme aihetta

feministisen viitekehyksen sekä sosiaalisen konstruktionismin pohjateorian kautta. Koemme näiden ennakkoon valittujen viitekehysten vähentäneen oman subjektiivisuutemme vaikutusta tutkimukseemme. Feministiseen näkökulmaan vaikutti aineistomme, Vaihtoehto väkivallalle - intervention, kehittyminen profeministisen ohjelman pohjalta.

Luemme tutkimuksemme eduiksi myös käyttämämme analyysimenetelmän. Diskurssianalyysi mahdollistaa aineiston monitasoisen tarkastelun, sillä se ottaa puheen kielellisten piirteiden lisäksi huomioon myös laajemman sosiaalisen kontekstin. Olemme lisäksi kuvanneet analyysimme kulun ja sen vaiheet tarkasti sekä avoimesti. Tämä lisää tutkimuksemme toistettavuutta sekä antaa mahdollisuuden arvioida sen luotettavuutta. Tutkimusprosessimme aikana olemme myös tarkastelleet tekemiämme tulkintoja yhdessä tutkimusryhmämme kanssa, sekä hyödyntäneet heidän näkemyksiään analyysimme tukena. Tämän lisäksi olemme käyneet jatkuvaa ja avointa vuoropuhelua toistemme kanssa sekä määritelleet tutkimuksemme luokittelut yhdessä. Tämä avoimuus koko tutkimusprosessin aikana lisää ennestään analyysimme luotettavuutta.

Tutkimuksemme rajoituksena voidaan pitää mieskuvien sekä terapeuttien vastaustapojen luokittelun subjektiivisuutta. Erityisesti mieskuvien luokittelu vaati paljon subjektiivista arviointia, sillä eri diskurssiluokissa oli nähtävillä samankaltaisia puhunnan tapoja, jotka eivät kuitenkaan lopulta menneet täysin saman luokan alle. Näemmekin, että puheessa ilmenevät mieskuvat ovat aina toisiinsa kietoutuneita, eivätkä niin tarkkarajaisia, kuin tutkimuksemme antaa ymmärtää. Esimerkiksi mies vastuussa -diskurssin voidaan nähdä kietoutuvan yhteen tunteistaan puhumattoman miehen diskurssiin, sillä mies vastuussa -diskurssissa mies nähdään vahvana perheen suojelijana, jolla ei näin ollen ole varaa olla peloissaan tai tunteellinen. Myös ylivoimaisen miehen diskurssin voidaan nähdä sisältävän samoja piirteitä tunteistaan puhumattoman miehen diskurssin kanssa, sillä esimerkiksi istunto 18 aineisto-otteessa mies ei pystynyt myöntämään sanallisesti omaa häviötään ja samalla omaa heikkouttaan miessukupuolensa vuoksi. Lisäksi ylivoimaisen miehen, naisia alistavan miehen sekä kunniakkaan miehen diskurssit kuvaavat osin päällekkäisiä piirteitä, näiden kaikkien kuvatessa miessukupuolen paremmuutta.

Tutkimuksemme rajoitteeksi voidaan myös laskea tutkittavien homogeenisyys, sillä kaikki aineistomme ryhmäläiset ovat valkoihoisia suomalaisia miehiä. Emme myöskään ottaneet tutkimuksessamme huomioon esimerkiksi ikää, luokka-asemaa tai seksuaalista suuntautumista, jotka ovat keskeisesti valtasuhteisiin ja -rakenteisiin kietoutuvia sosiaalisia kategorioita (Collins, 2000). Lisäksi otoskokomme on suhteellisen pieni, ja etenkin suhteessa koko aineiston laajuuteen, tutkimuksemme kattaa vain rajoitetun määrän istuntoja. Näiden tietojen valossa mahdollisuutemme

yleistää tutkimustuloksiamme laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin on rajoittunut. Koska aineistomme koostui suomalaisista miehistä, kuvaavat löytämämme mieskuvat suomalaista kulttuuria. Vaikka vertasimme tuloksiamme länsimaisen miehen ideaaliin (ks. Jokinen, 2010), näemme mieskuvissa voivan olevan kulttuurieroja myös länsimaiden sisällä. Esimerkiksi Suomen lähihistoriassa tapahtuneet sodat sekä vahva militaristisuus voivat vaikuttaa nykyisiin suomalaisiin mieskuviin (ks. Jokinen, 2010, s. 132).

Myöskään suorien kausaalisuhteiden määrittelemistä löytämiemme mieskuvien ja lähisuhdeväkivallan välille on syytä välttää. Aineiston analysoinnin aikana jouduimme aikarajoitteiden vuoksi usein valikoimaan istuntoja sen perusteella, joissa oletimme ennakkotietojemme perusteella olevan puhetta mieskuvista. Tämän valossa mieheyteen liittyviä puhunnan tapoja on voinut ilmetä Vaihtoehto väkivallalle -ryhmäinterventiossa vuosina 2017–2019 vielä enemmän, eli aineiston laajuus voidaan nähdä myös tutkimuksen rajoitteena. Tutkimuksemme tuloksia tulkittaessa on syytä ottaa huomioon myös oma subjektiivinen asemamme tutkijoina. Diskurssianalysissä, kuten muissakin laadullisissa tutkimusmenetelmissä, tutkijan oma positio on kriittinen osa tutkimuksen luotettavuutta, sillä tutkijan oma näkökulma aiheeseen voi vaikuttaa myös tämän tekemiin tulkintoihin (Juhila, 2016). Siispä myös meidän demografiset tekijämme sekä esimerkiksi aiempi käsityksemme aiheesta ovat voineet vaikuttaa tekemiimme tulkintoihin.

Ryhmämuotoisen intervention ollessa tutkimuksemme etu, näemme sen myös tutkimuksen rajoitteeksi. Vaikka ryhmämuotoisuus voi tarjota yksilölle vapaamman tilan keskustella avoimesti verrattuna haastatteluun, voi intervention ryhmämuotoisuus aiheuttaa myös vaikenemista esimerkiksi haastavista aiheista. On siis mahdollista, että puhetta esimerkiksi yhteiskunnallisesti ei-hyväksytyistä tai harvinaisemmista mieskuvista ei ole esiintynyt tutkimuksemme aineiston ryhmämuotoisuuden vuoksi. Myös yksilölliset aktiivisuuden erot ryhmän keskusteluun osallistumisessa voivat osaltaan vaikuttaa tutkimuksemme tuloksiin. Ryhmämuotoisen intervention heikkoutena voidaankin nähdä hoidon yksilöllistämisen vaikeus (Murphy & Eckhardt, 2005, viitattu lähteessä Saunders, 2008), minkä myötä yksittäisen ryhmäläisen kokemuksiin ja käsityksiin keskittyminen voi jäädä vähälle. Toisaalta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmään osallistumista edeltääkin yksilökäynnit Kriisikeskus Mobilessa (Holma ym., 2005), jossa yksilöllinen huomiointi mahdollistuu.

4.3 Lopuksi

Tutkimustuloksiamme voidaan ensisijaisesti hyödyntää Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän työskentelyssä sekä sen kehittämisessä. Yksi ryhmän tavoitteista on uudenlaisen maskuliinisen identiteetin rakentaminen, mutta silti tutkimuksessamme maskuliinisuutta ja mieheyttä koskevia puhunnan tapoja esiintyi suhteellisen vähän. Aiheesta tarvitaan kuitenkin lisätutkimuksia, jotta voidaan selvittää, toteutuuko tämä Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän tavoite käytännössä, ja vaikuttaako se ryhmän tuloksellisuuteen. Näemme kuitenkin, että maskuliinisuudesta ja mieheydestä tulisi puhua enemmän ryhmässä, ja terapeuttien tulisi puhunnallaan haastaa nykyistä enemmän miehiä irtautumaan haitallisista mieskuvista. Vastaustavoillaan terapeutit voivat muuntaa mieheyttä koskevia puhunnan tapoja, ja Holman ym. (2006) näkemykseen verraten, kun tämä diskurssi muuttuu, voi myös identiteetti muuttua. Täten myös väkivallan käyttäminen voi mahdollisesti vähentyä.

Tutkimuksemme tuloksia voidaan hyödyntää myös muussa kliinisessä työssä sekä väkivallan tekijöille suunnattujen interventioiden toteutuksessa. Mieskuvat tulisi ottaa entistä laajemmin huomioon erilaisissa lähisuhdeväkivallan interventio-ohjelmissa, sillä normatiiviset ja maskuliinisuuden ylivaltaa korostavat sukupuolikuvat näyttäisivät yhä vallitsevan väkivallan käyttäjien keskuudessa. Interventio-ohjelmat voivat toimia alustana vakiinnuttaa Connellin & Messerschmidtin (2005) kuvailema uusi versio hegemonisesta maskuliinisuudesta, joka olisi avoin sukupuolten väliselle tasa-arvolle. Myös eurooppalaiset standardit lähisuhdeväkivallan tekijöille suunnatuille interventioille painottavat, että interventioissa tulisi tutkia omaa maskuliinista identiteettiä, ymmärtää sen yhteyttä väkivaltaan sekä muuntaa väkivaltaan vaikuttavia sukupuoliuskomuksia (European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence, 2023). Kliinisessä väkivaltatyössä terapeutin tulisi siis haastaa rakennettuja mieskuvia, jotka haittaavat sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tätä haastoa voi näkemyksemme mukaan toteuttaa sensitiivisestikin. Siis vastoin Liikamaan & Tantarimäen (2005) luokittelua, haastamispuhe ei sukupuolikuvien kontekstissa ole niin jyrkkää. Konfrontaation ja supportion tasapainottelu on väkivaltatyössä tärkeää, mutta tuloksemme osoittavat haastamispuheen olevan tehokas tapa tukea haitallisista sukupuolikuvista irtautumista.

Tulevaisuudessa sukupuoli kuvia tulisi tutkia vielä laajemmin, sillä se voi toimia keinona ymmärtää lähisuhdeväkivaltaa entistä paremmin. Lisäksi maskuliinisuuden sekä siihen liittyvien odotusten ja käsitysten parempi ymmärtäminen voi toimia keinona vähentää ja ennaltaehkäistä

lähisuhdeväkivaltaa. Toisaalta tutkimuksissa haasteena on maskuliinisuuden termin operationalisoinnin haastavuus (Krienert, 2003, viitattu lähteessä Muntingh & Gould, 2010), ja lisäksi mieheyden, miehuuden ja maskuliinisuuden käsitteitä käytetään osin päällekkäin (Aho & Nieminen, 2021). Termistö vaatisi siis tiedeyhteisön sisällä konsensusta. Jatkotutkimuksissa olisi kuitenkin tärkeää myös tarkastella sukupuolikuvien välittymistä. Tutkimuksessamme miehet kuvasivat mieskuvien välittyvän pääosin muilta miehiltä tai omilta vanhemmiltaan kasvatuksen kautta, indikoiden mahdollisuutta preventiiviseen työskentelyyn esimerkiksi kouluissa tai neuvolapalveluissa. Koska löytämämme mieskuvat kuvastavat jossain määrin laajempaa ymmärrystä mieheydestä, voisi lähisuhdeväkivaltaa mahdollisesti ennaltaehkäistä myös väkivallattomille miehille suunnatuilla mieskuviin keskittyneillä interventioilla.

Toisaalta lähisuhdeväkivallan ymmärtämiseksi on tärkeää myös tarkastella tapoja, joilla kulttuurit rakentavat uskomuksia, odotuksia ja normeja sukupuolesta ja perheestä (Vandello & Cohen, 2008). Viitaten Nordic Paradoxiin, olisikin hyödyllistä tutkia kulttuurieroja mieskuvissa – toimivatko mieskuvat yhtenä keinona selittää Pohjoismaiden korkeaa lähisuhdeväkivallan esiintyvyyttä? Toisaalta mieskuviin onkin mahdollisesti tulossa uuden miessukupolven myötä muutosta (Anderson & McCormack, 2016). Jatkossa voisikin tutkia, muuttuvatko väkivallan tekijöiden mieskuvat tämän murroksen myötä, vai pysyvätkö ne tutkimustulostemme kaltaisina. Tämän ohella myös terapeuttien vastaustavat tarvitsevat jatkotutkimuksia, jotta voimme ymmärtää paremmin, miten tukea mieskuvista irtautumista ryhmämuotoisessa interventioissa. Lähisuhdeväkivallan ollessa yhä vakava ongelma Suomessa, tulee interventio-ohjelmia sekä terapeuttien toimintaa tarkastella jatkossakin.

LÄHTEET

- Adams, P. J., Towns, A. & Gavey, N. (1995). Dominance and entitlement: The rhetoric men use to discuss their violence towards women. *Discourse & Society*, 6(3), 387–406.
<https://doi.org/10.1177/0957926595006003006>
- Aho, T. & Nieminen, J. (2021). Lopuksi: maskuliinisuuksista moninaisesti mieheyksiin. Teoksessa T. Aho, J. Nieminen & A. Salo (toim.), *Miestutkimuksen metodologiaa* (s. 259–266). Vastapaino.
- Aho, T., Nieminen, J. & Salo, A. (2021). Johdanto: metodologisia huomioita miesten sukupuolitietoiseen tutkimiseen. Teoksessa T. Aho, J. Nieminen & A. Salo (toim.), *Miestutkimuksen metodologiaa* (s. 7–20). Vastapaino.
- Ajo, A., Alasaarela, S., Grönroos, S., Holma, J., Kapanen, K., Liikamaa, M., Partanen T., Tantarimäki, T. & Wahlström, J. (2005). Lähisuhdeväkivalta – selitysmallit ja puhetaojen tutkimus. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim). *Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (s. 11–23). Yliopistopaino.
- Alasuutari, P. (2012). Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino.
- Anderson, E. & McCormack, M. (2016). Inclusive Masculinity Theory: overview, reflection and refinement. *Journal of Gender Studies*, 27(5), 547–561.
<https://doi.org/10.1080/09589236.2016.1245605>
- Anderson, K. (2002). Perpetrator or victim?: Relationships between intimate partner violence and well-being. *Journal of Marriage and Family*, 64(4), 851–863.
<https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00851.x>
- Anderson, K. (2005). Theorizing Gender in Intimate Partner Violence Research. *Sex Roles*, 52, 853–865. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-4204-x>
- Archer, J. (1995). Power and male violence. Teoksessa J. Archer (toim.), *Male violence*, (s. 121–140). Routledge.
- Arias, E., Arce, R. & Vilarino, M. (2013). Batterer intervention programmes: A meta-analytic review of effectiveness. *Psychosocial Intervention*, 22(2), 153–160.
<https://doi.org/10.5093/in2013a18>
- Attila H., Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M., Lipasti, L., Saari, J. & Haapakangas, K. (2023). Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti. Tilastokeskus.
https://www2.stat.fi/media/uploads/sukupuolistunut_vakivalta_temasivu/sukupuolistunut_v%C3%A4kivalta_ja_l%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivalta_suomessa_2021_-_loppuraportti.pdf
- Babcock, J., Armenti, N., Cannon, C., Lauve-Moon, K., Buttell, F., Ferreira, R., Cantos, A., Hamel, J., Kelly, D., Jordan, C., Lehmann, P., Leisring, P. A., Murphy, C., O'Leary, K. D., Bannon, S., Salis, K. L. & Solano, I. (2016). Domestic violence perpetrator programs: A proposal for evidence-based standards in the United States. *Partner Abuse*, 7(4), 355–460.
<https://doi.org/10.1891/1946-6560.7.4.355>
- Berggren, K., Gottzén, L. & Bornäs, H. (2021). Theorising masculinity and intimate partner violence. Teoksessa L. Gottzén, M. Bjørnholt & F. Boonzaier, (toim.), *Men, Masculinities and Intimate Partner Violence* (s. 34–51). Routledge.
- Bordin, E. S. (1979). The generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 16(3), 252–260.
<https://doi.org/10.1037/h0085885>

- Bouchard, J. & Wong, J. S. (2021). Pathways to Engagement: An Exploratory Qualitative Analysis of Factors That Facilitate Men’s Engagement in IPV Intervention Programs. *Violence Against Women*, 27(14), 2642–2663. <https://doi.org/10.1177/1077801220981144>
- Brittan, A. (1989). *Masculinity and power*. Blackwell.
- Brown, P. & O’Leary, K. (2000). Therapeutic alliance: Predicting continuance and success in group treatment for spouse abuse. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(2), 340–345. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.68.2.340>
- Brown, R., Baughman, K. & Carvallo, M. (2018). Culture, Masculine Honor, and Violence Toward Women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 44(4), 538–549. <https://doi.org/10.1177/0146167217744195>
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Campbell, J. C. (2002). Health consequences of intimate partner violence. *The Lancet*, 359(9314), 1331–1336. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(02\)08336-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(02)08336-8)
- Carrigan, T., Connell, B. & Lee, J. (1985). Toward a New Sociology of Masculinity. *Theory and Society*, 14(5), 551–604. <https://doi.org/10.1007/BF00160017>
- Collins, P. (2000). Gender, black feminism, and black political economy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 568(1), 41–53. <https://doi.org/10.1177/000271620056800105>
- Connell, R. & Messerschmidt, J. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender & Society*, 19(6), 829–859. <https://doi.org/10.1177/0891243205278639>
- Connell, R. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. Polity.
- Connell, R. (1995). *Masculinities*. Polity.
- Dobash, R. E. & Dobash, R. P. (1998). Violent men and violent contexts. Teoksessa R. E. Dobash & R. P. Dobash (toim.), *Rethinking violence against women* (s. 141–168). Sage.
- Donaldson, M. (1993). What Is Hegemonic Masculinity? *Theory and Society*, 22(5), 643–657. <https://doi.org/10.1007/BF00993540>
- Durfee, A. (2011). “I’m Not a Victim, She’s an Abuser”: Masculinity, Victimization, and Protection Orders. *Gender & Society*, 25(3), 316–334. <https://doi.org/10.1177/0891243211404889>
- Eckhardt C. I., Murphy, C. M., Whitaker, D. J., Sprunger, J., Dykstra, R. & Woodard, K. (2013). The effectiveness of intervention programs for perpetrators and victims of intimate partner violence. *Partner Abuse*; 4(2), 196–231. <http://dx.doi.org/10.1891/1946-6560.4.2.196>
- Edley, N. & Wetherell, M. (1997). Jockeying for position: the construction of masculine identities. *Discourse & Society*, 8(2), 203–217. <https://doi.org/10.1177/09579265970080020>
- Eerola, P. & Pirskanen, H. (2021). Miehiä haastattelemassa - reflektointeja sensitiivisten aiheiden tutkimisesta. Teoksessa T. Aho, J. Nieminen & A. Salo (toim.), *Miestutkimuksen metodologiaa* (s. 41–72). Vastapaino.
- Egan, S. K., & Perry, D. G. (2001). Gender identity: A multidimensional analysis with implications for psychosocial adjustment. *Developmental Psychology*, 37(4), 451–463. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.37.4.451>
- European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence. (2023). European Standards for Perpetrator Programmes – Standards for Survivor-Safety-Oriented Intimate Partner Violence Perpetrator Programmes. Working document. https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Resources/Standards/European_Standards_for_Perpetrator_Programmes_website.pdf
- European Union Agency for Fundamental Rights [FRA]. (2014). Violence against women: An EU-wide survey. *Publications Office of the European Union*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

- Fairclough, N. (1992). Discourse and social change. Polity.
- Garofalo, C., Velotti, P. & Zavattini, G. C. (2018). Emotion regulation and aggression: The incremental contribution of alexithymia, impulsivity, and emotion dysregulation facets. *Psychology of Violence*, 8(4), 470–483. <https://doi.org/10.1037/vio0000141>
- Gottzén, L. (2019). Violent men's paths to batterer intervention programmes: Masculinity, turning points and narrative selves. *Nordic Journal of Criminology*, 20(1), 20–34. <https://doi.org/10.1080/2578983X.2019.1586161>
- Gracia, E. & Merlo, J. (2016). Intimate partner violence against women and the Nordic paradox. *Social Science & Medicine*, 157, 27–30. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2016.03.040>
- Grönfors, M. (1994). Miehin kulttuuri ja väkivalta. Teoksessa J. Sipilä & A. Tiihonen (toim.), *Miestä rakennetaan: Maskuliinisuuksia puretaan* (s. 63–80). Vastapaino.
- Hattery, A. J. (2008). Intimate Partner Violence. Rowman & Littlefield Publishers.
- Hautala, A. & Kallio, J. (2023). Nais- ja mieskuvat parisuhdeväkivallan hoitoon tarkoitettussa ryhmämuotoisessa pariterapiassa. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX - julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/88249>
- Hearn, J. (2021). “A life of violence”: some theoretical/political/personal accountings on “masculinities” and “intimate partner violence”. Teoksessa L. Gottzén, M. Bjørnholt & F. Boonzaier, (toim.), *Men, Masculinities and Intimate Partner Violence* (s. 16–33). Routledge.
- Heber, A. (2017). ‘You Thought You Were Superman’: Violence, Victimization and Masculinities. *The British Journal of Criminology*, 57(1), 61–78. <https://doi.org/10.1093/bjc/azv117>
- Heiskanen, M. & Ruuskanen, E. (2010). Tuhansien iskujen maa: Miesten kokema väkivalta Suomessa. *Heuni*. https://heuni.fi/documents/47074104/0/HEUNI+report+66_1.pdf
- Hepburn, A. (1997). Teachers and secondary school bullying: A postmodern discourse analysis. *Discourse & Society*, 8(1), 27–48. <https://doi.org/10.1177/0957926597008001003>
- Herrero, J., Rodríguez, F. J. & Torres A. (2017). Acceptability of Partner Violence in 51 Societies: The Role of Sexism and Attitudes Toward Violence in Social Relationships. *Violence Against Women*, 23(3), 351–367. <https://doi.org/10.1177/1077801216642870>
- Hill, C. (1986). An overview of the Hill counselor and client verbal response modes category systems. Teoksessa L. Greenberg & W. Pinsof (toim.), *The psychotherapeutic process: A research handbook* (s. 131–160). Guilford.
- Holma, J. & Laitila, A. (2001) An alternative to violence – Project principles and methods. Teoksessa L. Keeler (toim.), *Recommendations of the E.U. Expert Meeting on Violence against Women, 8-10 November 1999, Jyväskylä, Finland* (s. 157–165). Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
- Holma, J. & Nyqvist, L. (2017). Väkivaltatyö miesten kanssa. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 104–120). Vastapaino.
- Holma, J. (2005). Parisuhde- ja perheväkivallan turvallinen ehkäisy ja hoito. Teoksessa J. M. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (s. 154–175). Yliopistopaino.
- Holma, J., & Partanen, T. (2008). Lähisuhdeväkivalta tutkimuskohteena. Teoksessa E. Sevón, & M. Notko (toim.), *Perhesuhteet puntarissa* (s. 274–291). Gaudeamus Helsinki University Press.
- Holma, J., Laitila, A., Wahlström, J. & Sveins, P. (2005). Miehet väkivaltahoito-ohjelmien kohteena: lähtökohtia ja toimintaperiaatteita. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (s. 24–50). Yliopistopaino.
- Holma, J., Partanen, T., Wahlström, J., Laitila, A. & Seikkula, J. (2006). Narratives and discourses in groups for male batterers. Teoksessa M. Lipshitz (toim.), *Domestic violence and its reverberations* (s. 59–83). Nova Science Publishers.

- Hong, T. (2017). Valtion huolellisuusvelvoite kunniaan liittyvän väkivallan vastustamisessa. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 305–323). Vastapaino.
- Huang, T., Hill, C. & Gelso, C. (2013). Psychotherapy engagers versus non-engagers: Differences in alliance, therapist verbal response modes, and client attachment. *Psychotherapy Research*, 23(5), 568–577. <https://doi.org/10.1080/10503307.2013.807378>
- Husso, M. (2016). Sukupuoli ruumiillisena tapaisuutena ja elettyinä suhteena. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 73–91). Gaudeamus.
- Jokinen, A. (2000). Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri. Tampere University Press.
- Jokinen, A. (2003). Miten miestä merkitään? Teoksessa A. Jokinen (toim.), *Yhdestä puusta: Maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa* (s. 7–31). Tampere University Press.
- Jokinen, A. (2010). Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa T. Juvonen, L. Rossi & T. Saresma (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 128–139). Vastapaino.
- Jokinen, A. (2017). Maskuliinisuus ja väkivalta. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 36–50). Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 25–50). Vastapaino.
- Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 445–463). Vastapaino.
- Juhila, K. (2016). Tutkijan positiot. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 411–444). Vastapaino.
- Juvonen, T. (2016). Irtiottoja sukupuolen luonnollisuudesta. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 33–53). Gaudeamus.
- Kääriäinen, J. (2006). Väkivalta ja apuun turvautuminen. Teoksessa M. Piispa, M. Heiskanen, J. Kääriäinen & R. Sirén. *Naisiin kohdistunut väkivalta 2005* (s. 103–121). Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Keskinen, S. (2010). Sukupuolistunut väkivalta. Teoksessa T. Juvonen, L. Rossi & T. Saresma (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 243–254). Vastapaino.
- Koltola, I. & Näsi, M. (2022). Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteina 2021 – kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. *Katsauksia*, 51. <http://hdl.handle.net/10138/348246>
- Kovanen, M. (2016). *Pariterapian käyttö parisuhdeväkivallan hoidossa: Sukupuolikuivat ja niiden rakentuminen pariterapiassa*. [julkaisematon pro gradu -tutkielma]. Jyväskylän yliopisto.
- Krivoshchekov, V., Gulevich, O. & Blagov, I. (2023). Traditional masculinity and male violence against women: A meta-analytic examination. *Psychology of Men & Masculinities*, 24(4), 346–364. <https://doi.org/10.1037/men0000426>
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. (2016). Perhe, työ ja sukupuoli. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 161–184). Gaudeamus.
- Liikamaa, M. & Tantarimäki, T. (1999). *Terapeuttiset interventiot väkivaltaisten miesten ryhmäterapiamuotoisessa terapiassa*. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX - julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/11026>

- Liikamaa, M. & Tantarimäki, T. (2005). Terapeuttisten interventioiden rakentuminen ryhmähoidossa. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle ryhmissä* (s. 114–134). Yliopistopaino.
- Lømo, B., Haavind, H. & Tjersland, O. A. (2023). Repeated explorations of violent scripts: Psychotherapy for men acting violently against their female partner. *Counselling Psychology Quarterly*, 37(2), 269–292. <https://doi.org/10.1080/09515070.2023.2211937>
- Luhtakallio, E. (2016). Visuaalinen julkisuus ja sukupuolten representaatio. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 92–121). Gaudeamus.
- Markkola, P., Östman, A-C. & Lamberg, M. (2014). Onko suomalaisella miehellä historiaa? Teoksessa P. Markkola, A-C. Östman & M. Lamberg (toim.), *Näkymätön sukupuoli: Mieheyden pitkä historia* (s. 7–25). Vastapaino.
- Martin, P. & Hummer, R. (1989). Fraternities and rape on campus. *Gender & Society*, 3(4), 457–473. <https://doi.org/10.1177/089124389003004004>
- McGinn, T., McColgan, M. & Taylor, B. (2020). Male IPV Perpetrator's Perspectives on Intervention and Change: A Systematic Synthesis of Qualitative Studies. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(1), 97–112. <https://doi.org/10.1177/1524838017742167>
- Messerschmidt, J. (1993). Masculinities and crime: Critique and reconceptualization of theory. Rowman & Littlefield.
- Morris, A., Criss, M., Silk, J. & Houlberg, B. (2017). The Impact of Parenting on Emotion Regulation During Childhood and Adolescence. *Child Development Perspectives*, 11(4), 233–238. <https://doi.org/10.1111/cdep.12238>
- Mosher, D. L. & Sirkin, M. (1984). Measuring a macho personality constellation. *Journal of Research in Personality*, 18(2), 150–163. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(84\)90026-6](https://doi.org/10.1016/0092-6566(84)90026-6)
- Muntingh, L. & Gould, C. (2010). Towards an understanding of repeat violent offending: A review of the literature. *Institute for Security Studies*. <https://issafrica.s3.amazonaws.com/site/uploads/213.pdf>
- Murphy, C. & Baxter, V. (1997). Motivating batterers to change in treatment context. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(4), 607–619. <https://doi.org/10.1177/088626097012004009>
- Murphy, C., & Eckhardt, C. (2005). Treating the abusive partner: An individualized cognitivebehavioral approach. Guilford.
- Niemi, J., Kainulainen, H. & Honkatukia, P. (2017). Johdanto. Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s. 11–16). Vastapaino.
- Notko, M. (2011). *Väkivalta, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/25769>
- Notko, M., Holma, J., Husso, M., Virkki, T., Laitila, A., Merikanto, J. & Mäntysaari, M. (2011). Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen erikoissairaanhoidossa. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*, 127(15), 1599–1606. <http://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo99682.pdf>
- Nyqvist, L. (2001). Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos: Prosessinarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä. *Ensi- ja turvakotien liitto*.
- Oikeusministeriö. (julkaisuaika tuntematon). *Lähisuhdeväkivalta*. Rikksentorjuntaneuvosto. Haettu 20.2.2024 osoitteesta <https://rikksentorjunta.fi/lahisuhdevakivalta>
- Päivinen, H. & Holma, J. (2012). Positions Constructed for a Female Therapist in Male Batterers' Treatment Group. *Journal of Feminist Family Therapy*, 24(1), 52–74 <https://doi.org/10.1080/08952833.2012.629132>

- Päivinen, H., Vall, B. & Holma, J. (2016). Research on facilitating successful treatment processes in perpetrator programs. Teoksessa M. Ortiz (toim.), *Domestic violence: Prevalence, risk factors and perspectives* (s. 163–187). Nova Science Publishers.
- Partanen, T. & Wahlström, J. (2003). The Dilemma of Victim Positioning in Group Therapy for Male Perpetrators of Domestic Violence. Teoksessa C. Hall, K. Juhila, N. Parton & T. Pösö (toim.), *Constructing Clienthood in Social Work and Human Services: Interaction, Identities and Practices* (s. 129–144). Jessica Kingsley Publishers.
- Partanen, T. (2005). Miehin osakulttuuri ja väkivallan käytön oikeuttaminen. Teoksessa J. Holma & J. Wahlström (toim.), *Iskuryhmä: Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle -ryhmissä* (s. 51–71). Yliopistopaino.
- Partanen, T. (2008). *Interaction and therapeutic interventions in treatment groups for intimately violent men*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto. <http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3197-1>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2009). Kurssi kohti diskurssia. Vastapaino.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). Uusi kurssi kohti diskurssia. Vastapaino.
- Potter, J. & Wetherell, M. (1987). *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and behavior*. Sage.
- Puchert, R. & Jungnitz, L. (2006). Violence Against Men. The Hidden Side of Patriarchy? – German Pilot Study. Teoksessa J. Varanka., A. Närhinen & R. Siukola (toim.), *Men and Gender Equality: Towards Progressive Policies* (s. 146–149).
- Räsänen, E., Holma, J. & Seikkula, J. (2012). Dialogical Views on Partner Abuser Treatment: Balancing Confrontation and Support. *Journal of Family Violence*, 27(4), 357–368. <https://doi.org/10.1007/s10896-012-9427-3>
- Rodríguez-Espartal, N. (2021). Culture of honor, jealousy and distorted thoughts of men imprisoned for violence against women. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 49(4), 341–353. <https://doi.org/10.1080/10852352.2019.1664715>
- Ronkainen, S. (2017). Mitä väkivalta on? Teoksessa J. Niemi, H. Kainulainen & P. Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* (s.19–35). Vastapaino
- Rosenbaum, A. & Leisring, P. A. (2001) Group Intervention Programs for Batterers. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 5(2), 57–71, https://doi.org/10.1300/J146v05n02_05
- Rossi, L-M. (2003). Heterotehdas: Televisiomainonta sukupuolituotantona. Gaudeamus.
- Rossi, L-M. (2010). Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. Teoksessa T. Juvonen, L. Rossi & T. Saresma (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* (s. 21–38). Vastapaino.
- Rotkirch, A. (2016). Sukupuolet evoluutioteoriassa. Teoksessa M. Husso & R. Heiskala (toim.), *Sukupuolikysymys* (s. 15–32). Gaudeamus.
- Saunders, D. G. (2008). Group interventions for men who batter: a summary of program descriptions and research. *Violence and Victims*, 23(2), 156–172. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.23.2.156>
- Schrock, D. & Padavic, I. (2007). Negotiating hegemonic masculinity in a batterer intervention program. *Gender & Society*, 21(5), 625–649. <https://doi.org/10.1177/0891243207304975>
- Siltala, H., Holma, J. & Hallman-Keiskoski, M. (2014). Henkisen, fyysisen ja seksuaalisen lähisuhdeväkivallan vaikutukset psykososiaaliseen hyvinvointiin. *Psykologi*, 49(2), 113–120.
- Silvergleid, C. & Mankowski, E. (2006). How Batterer Intervention Programs Work: Participant and Facilitator Accounts of Processes of Change. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(1), 139–159. <https://doi.org/10.1177/0886260505282103>
- Silverman, D. (1997). *Discourses of counselling: HIV counselling as Social Interaction*. Sage.

- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus [STM]. (2017). Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021. *Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja*, 16. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3970-7>
- Stiles, W. (1978). Verbal Response Modes and Dimensions of Interpersonal Roles: A Method of Discourse Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(7), 693–703. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.36.7.693>
- Stiles, W., Shapiro, D. & Firth-Cozens, J. (1989). Therapist differences in the use of verbal response mode forms and intents. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 26(3), 314–322. <https://doi.org/10.1037/h0085441>
- Taft, C. T., Murphy, C. M., King, D. W., Musser, P. H. & DeDeyn, J. M. (2003). Process and treatment adherence factors in group cognitive-behavioral therapy for partner violent men. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(4), 812–820. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.71.4.812>
- Tager, D., Good, G. E. & Brammer, S. (2010). “Walking over 'em”: An exploration of relations between emotion dysregulation, masculine norms, and intimate partner abuse in a clinical sample of men. *Psychology of Men & Masculinity*, 11(3), 233–239. <https://doi.org/10.1037/a0017636>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (19.12.2023b). Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys. Haettu 23.4. osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (5.12.2023a). Lähisuhdeväkivalta. Haettu 23.4.2024 osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta>
- Van Laar, C., Van Rossum, A., Kosakowska-Berezecka, N., Bongiorno, R. & Block, K. (2024). MANDatory—Why men need (and are needed for) gender equality progress. *Frontiers in Psychology*, 15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1263313>
- Van Niekerk, T. & Boonzaier, F. (2016). “The Only Solution There Is To Fight”: Discourses of Masculinity Among South African Domestically Violent Men. *Violence against Women*, 22(3), 271–291. <https://doi.org/10.1177/1077801214555473>
- Vandello, J. A. & Cohen, D. (2008). Culture, Gender, and Men’s Intimate Partner Violence. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(2), 652–667. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00080.x>
- Williams, E. N. (2023). The use of questions in psychotherapy: A review of research on immediate outcomes. *Psychotherapy*, 60(3), 246–254. <https://doi.org/10.1037/pst0000471>
- Wood, L. & Kroger, R. (2000). *Doing discourse analysis: Methods for studying action in talk and text*. Sage Publications, Inc.
- World Health Organization, WHO. (9.3.2021). Violence against women. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>